

Nova Strava

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Izhaja vsak četrtek. Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva
cesta 22. telef. št. 46-18. — Uprava: Knafljeva ulica 5,
telef. št. 31-22

Delavska izdaja
„DOMOVINE“

Naročnina polletno 18 in celoletno 36 din. — Posamezna
številka 1 din. — Račun Poštne hranilnice, podružnica
Ljubljana, št. 17.751

Nevarni načrti

Državniki in narodno-gospodarski strokovnjaki izgleda, da so končno vendarle resno spoznali, da svet ni ustvarjen za to, da je v njem polno bede, pomanjkanja in vsakovrstnih drugih nesreč, temveč zato, da ljudstvo na njem živi zadovoljno in mirno, da more izpolniti poslanstvo, ki mu je določeno od stvarnika in narave. Na vseh koncih in krajih zemeljske oble iščejo poklicani, na žalost pa tudi nepoklicani, nova pota in načine, kako v državah in narodih reorganizirati gospodarsko življenje in spremeniti gospodarske osnove in sisteme, da bo gospodarstvo bolj zadovoljevalo najširše množice, kot je bilo to do danes v položaju. Povsod spoznavajo, da so dosedanja gospodarski redi, pravna načela, moralni principi in pogledi na človeško družbo ustvarjali sama nezadovoljstva, vedna trenja in neprestane krize. Gospodarski nauki niso bili sposobni, da bi odstranili najtežji socialni pojav brezposelnosti, niso mogli preprečevati skokov v cenah in s tem motnje v gospodarskem in trgovskem kolesju, do danes niso znali zakonodavci ustvariti takih pravnih norm, ki bi zagotovile stalnost vrednosti denarja.

Potek sedanje vojne nam kaže vse slabosti sedanjega gospodarskega reda, predstavniki državne politike in gospodarstva tudi v tej vojni spoznavajo, da sistem gospodarskega življenja, zlasti mednarodnega gospodarskega življenja ni soliden in da nosi v sebi mnogo nevarnosti za še večje socialne krize. Kot vedno v nemirnih časih, tako se tudi sedaj javljajo najrazličnejši odrešeniki s svojimi načrti in programi. Izjave o potrebnih reformah dežujejo od vseh strani, povsod napovedujejo »temeljite« reforme v gospodarskem in s tem v zvezi tudi v političnem življenju. Posebno bogati na izjavah in načrtih smo pri nas.

Mi se množine teh izjav in načrtov dejansko bojimo, ker vemo, da so taki pojavi za splošno blaginjo skrajno nevarni in da so navadno le znak nesposobnosti ali pa prikrivanja drugih škodljivih namenov. Te dni smo čitali poročilo o predavanju, ki ga je imel v Beogradu direktor Direkcije za pospeševanje zunanje trgovine g. Rudolf Bičanić, eden glavnih činiteljev v hrvatski kmečki politiki. Ta gospod stoji torej na visokem mestu in ima po svojem uveljavljanju veliko odgovornost za to, kar govori in ne govori, in zato, kar dela ali ne dela. Njegove izjave so radi tega važne, zanimive in poučne. Kar je ta gospodarstvenik in politik v Beogradu povedal, mora izzvati odpor v vseh, ki pošteno mislijo z usodo našega naroda in države in ki teže za tem, da se naše gospodarsko in socialno življenje tako reformira, da bo ustvarjeno med sloji in stanovmi mirno sožitje in bratska skladnost vseh interesov in pa vsesplošno blagostanje.

Gospod Bičanić je ustvarjal seveda utis kot da je velik zagovornik koristi kmečkega stanu. Odgovoren politik ima tako pravico in pa

tudi dolžnost. Toda mnenja smo, da kmečke koristi ne smemo braniti z metodami in z recepti tega politika. Po mnenju tega »predstavnik hrvatskih kmečkih interesov« mora biti Jugoslavija organizirana na načelu kmečke diktature, tako da v državi izginejo vsi drugi sloji in stanovi ali pa morajo služiti izključno le sloju kmetov in kmečkega gospodarstva. Država mora podpirati samo kmečki stan, ostale stanove pa samo v toliko, v kolikor služijo interesom kmetstva. Vodilna sme biti v državi edinole politična volja kmetijske politike. V kmetijski državi mora odpasti pravica svobodne izbire poklica. V seljački državi mora biti omejena osebna svoboda in nihče ne sme delati tako, kakor bi hotel. Take načrte je razvijal g. Bičanić in to celo v imenu kmetijske demokracije, torej v imenu poštenosti in pravičnosti.

Mi dobro vemo, da je Jugoslavija kmečka država z 80 odst. kmečkega prebivalstva. Zato je v redu, ako taka država vodi kmečko politiko in prvenstveno ščiti večino prebivalstva. To je dolžnost države in vseh njenih upraviteljev. Toda najresnejše moramo svartiti pred razrednimi borbami in pred diktaturo in nadvlado enega stanu nad drugim. Ta diktatura je do danes ugonabljala gospodarsko blagostanje širokih ljudskih vrst, v imenu te diktature je kapital izrabljal delovne moči in ljudske gospodarske dobrine. Spoznali smo,

da država ne sme sloneti na medsebojnih trenjih, temveč v harmonični skladnosti vseh slojev in stanov, v enaki zaščiti pravic vsakega človeka, ki s svojim delom in trudom vzdržuje sebe in svojo družino. Spoznali smo, da nihče drugemu ne sme biti podrejen, da mora vladati najpopolnejša enakopravnost.

Priznamo, da je bil do danes kmečki stan zanemarjen in da je bil gospodarsko izrabljan do krvi. Odgovornost za to nosijo politiki, tudi oni, ki z velikimi besedami danes govorijo o potrebi zaščite kmeta. Kmet je bil do skrajnosti izkoriščen, vsa državna politika je bila protikmetiska. Toda to nikogar ne opravičuje, da danes s srečo kmetovo uganja demagogijo in v imenu kmeta grozi drugim slojem in stanovom. Napovedi o takih reformah moramo najodločnejše odklanjati, ker one niso niti socialne niti demokratične. Vemo, da bodo v taki diktaturi v imenu kmetijskih interesov nastopili razni izkoriščevalci, pred katerimi bo največ trpelo široko delovno ljudstvo, predvsem delavstvo in kmetje sami. Ako nam obetajo gospodarski režim, ki naj sloni na diktaturi,

potem se moramo sprijazniti z žalostno usodo, da bo Jugoslavija v gospodarskem življenju hiralna in izpadla iz konkurence z drugimi narodi. Ako smemo na kako diktaturo pristati, sme biti to samo diktatura delovnega človeka nad vsemi onimi, ki ne delajo in tudi nad vsemi onimi, ki zavedno in brezvestno v narodovih vrstah ustvarjajo nesoglasja in trenja,

Likvidacija Suzorja

Na konferenci zastopnikov banske uprave v Zagrebu in zastopnikov ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje in zastopnikov Suzorja je bilo predloženih več načrtov, kako je na novo reorganizirati upravo socialnega zavarovanja v državi. Načrt ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje je, da ostane Suzor kot nosilec zavarovanja za primer onemoglosti, starosti in smrti za vso državo. Za zavarovanje za slučaj bolezni in nezgode bi se pa ustanovili samostojni nosilci zavarovanja v Beogradu, Zagrebu in v Ljubljani. V samoupravi Suzorja bi bili zastopani predstavniki posameznih nosilcev zavarovanja. Predlog generalnega direktorja R. Matjašiča določa, da ostane Suzor kot nosilec vseh treh panog zavarovanja za vso državo, da se riziko zavarovanja za slučaj bolezni razdeli na posamezne organe zavarovanja, ki nosijo tudi del upravnih stroškov Suzorja. Tretji predlog je bil, da se ustanove samostojni nosilci zavarovanja vseh vrst pri okrožnih uradih v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu, in sicer tako, da se jim priključijo teritorialno pristojni okrožni uradi kot krajevni organi. Suzor bi po tem predlogu likvidiral. Četrty predlog je bil, da se vsak okrožni urad s stotisoč člani prizna kot samostojni nosilec zavarovanja za vse panoge. O sklepih zagrebske konference bo sedaj razpravljalo ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje.

Zahteve državnih nameščencev

Zastopniki državnih nameščencev so sprejeli na konferenci v Beogradu resolucijo, v kateri prosijo, da se posveti vso pozornost njihovem obupnemu položaju. V prvi vrsti se naj pomaga najslabše plačanim nameščencem, ki imajo tako nizke dohodke, da ne zadostujejo niti za prehrano. Povišati je predvsem rodbinske doklade za žene in otroke. Končno predlaga resolucija osnovanje posebne državne komisije, v kateri bi bili tudi zastopniki osrednjega odbora organizacij državnih uslužbencev. Ta komisija naj bi kontrolirala gibanje cen ter sproti predlagala ureditev draginskih doklad za državne uslužbenke in upokojeence. Podobno zahtevo glede premakljivih draginskih doklad z ozirom na porast draginje je ponovno postavilo tudi že delavstvo.

Kupuj domače blago!

ki narod hujskajo zato, da krijejo svoje politične in gospodarske nesposobnosti in zaščitajo svojim grešnim strastem. Delavci hočejo imeti pravičen družabni red, katerega naj upravljajo samo poštene in strokovno sposobni ljudje, taki ljudje, ki po svoji preteklosti in vzgoji nudijo jamstvo, da resnično čutijo z delovnim ljudstvom, z delavcem in s kmetom.

—ec.

Pokojninsko zavarovanje nameščenec

Preteklo nedeljo, dne 14. julija, se je vršil občni zbor Pokojninskega zavoda za nameščenec. O gospodarstvu Pokojninskega zavoda je izšlo obsežno poslovno poročilo s statističnimi podatki. Ljubljanski pokojninski zavod ima okrog 13.700 članov. Aktiva Pokojninskega zavoda znašajo okrog 466 milijonov dinarjev, na zavarovalnih prispevkih je bilo leta 1939 predpisanih 33.9 mil. dinarjev. Naložena imovina znaša 401 mil. din. in se je povprečno obrestovala po 6.38%, in sicer vrednostni papirji po 7.34%, vloge pri denarnih zavodih po 3.6%, posojila po 8.17% in nepremičnine po 3.03%.

Povprečnina zavarovalnega prispevka je naslednja: Na prve tri plačilne razrede (do 12.000 din plače na leto) je odpadlo konec leta 1939 11.4% zavarovancev in 38.3% zavarovank. Ena desetina moskih in dve petini žensk privatnih nameščenec je imelo torej konec leta 1939 samo do 1000 din plače na mesec. Na prvih šest plačilnih razredov (do 27.440 din na leto) je odpadlo 47.2% od vseh moskih zavarovancev in 88% vseh žensk. Iz tega sledi, da imajo nameščenec na splošno zelo nizke plače.

Višina rente, ki jo dobi nameščenec od Pokojninskega zavoda, je odvisna od dolžine zavarovane dobe in od višine povprečnega zavarovalnega prispevka, ki je bil v zavarovani dobi vplačan. Čim daljša je zavarovana doba in čim večji je povprečni zavarovalni prispevek, tem večja je renta.

Letno poročilo Pokojninskega zavoda priobčuje, da je znašala povprečnina invalidskih rent, ki jih izplačuje zavod pri zavarovanih, ki so pridobili rento po 5 letih zavarovanja 470 din na mesec, po 10 letih zavarovanja 606 din, pri 20 letih zavarovanja 898 din, po 30 letih zavarovanja po 1389 din na mesec. Rente Pokojninskega zavoda so torej zelo skromne in ne morejo nadomestiti izgube dohodkov za preživljanje, ki so jih imeli rentniki v aktivni službi.

Nameščenec so na občnem zboru podali naslednjo izjavo:

1. Z zadovoljstvom ugotavljajo, da je bilo po splošni razširitvi pokojninskega zavarovanja na vso državo, pokojninsko zavarovanje uvedeno tudi za trgovske pomočnike, zobotehniške in strojnike z izpiti, kar je znatna zasluga vztrajnih prizadevanj uprave ljubljanskega zavoda.

2. Smatrajo za naravno, da se Dalmacija čim prej vključi v teritorialno kompetenco Pokojninskega zavoda za nameščenec v Zagrebu, ki naj bo izključno nosilec tega zavarovanja v območju banovine Hrvatske. Odobravamo napore samouprave našega zavoda, da prepreči vsako škodo, ki bi mogla nastati zaradi likvidacije dalmatinskega dela. Ta likvidacija naj bo izvršena pravično za obe strani in sicer tako, da naj zagrebški

Pokojninski zavod prevzame vsa aktiva in pasiva, ki so nastala z izvajanjem pokojninskega zavarovanja v Dalmaciji.

3. Nadalje smatrajo, da je nujno potrebno, da se v pokojninskem zavarovanju določijo novi plačilni razredi, da bodo zavarovanci zavarovani za svoje dejanske prejemke, kar bo znatno zvišalo proti sedanjemu stanju odmerno osnovo za rentne dajatve.

Ponovno ugotavljamo, da je zakon o pokojninskem zavarovanju nameščenec potreben temeljnih sprememb, zlasti zaradi olajšanja pogojev za pridobitev rentnih dajatev. Zato zahtevamo, da oblast že enkrat pristopi k rešitvi tega vprašanja.

Nameščenec predvsem zahtevajo: da se starostna meja za zavarovance zniža na 60 let, službena doba pa na 35 let; za zavarovanke pa starostna meja na 55 let, službena doba pa na 30 let. Temu je treba prilagoditi plačilne razrede in rentno odmero. Vdovi se naj prizna vsaj 60 odst. rente, ki pripada umrlemu zavarovancu. Vdova ima pravico do rente tudi takrat, ko se je poročila s preko 55 starim zavarovancem. Otroška renta se naj podaljša do 21. leta starosti, če otrok študira, pa do 24. leta starosti.

5. Zahtevamo, da ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje čim prej izda uredbo o ureditvi medsebojnih odnošajev med nameščenim in rudarskim zavarovanjem za primer onemoglosti, starosti in smrti. Pridobljene pravice, ki izhajajo iz dvojnega zavarovanja, morajo biti v polnem obsegu varovane.

6. S sredstvi Pokojninskega zavoda za nameščenec je upravljati kar najbolj štedljivo in po zdravih gospodarskih načelih. Predvsem se mora paziti, da upravni stroški ne presegajo 10 odst. od predpisanih premij, in da se temu primerno reorganizira administracija zavoda.

7. Končno smatramo, da je z razdelitvijo delavskega socialnega zavarovanja dana ugodna prilika, da se bolniško in nezgodno zavarovanje nameščenecv kakor tudi brezposelna preskrba nameščenecv iz delavskega sklopa izloči in organizacijsko poveže z nameščenim pokojninskim zavarovanjem na osnovi teritorialne decentralizacije novih nosilcev celotnega nameščeneckega socialnega zavarovanja, njegovo organizacijsko osnovo naj tvori ljubljanski Pokojninski zavod kot najvažnejši in najpomembnejši sestavni del socialnega zavarovanja nameščenecv v Sloveniji.

V imenu delegatov poslodajalske skupine je izjavil član upravnega odbora dr. Mirko Božič, da delegati službodajalci soglašajo z izjavo nameščenecv delegatov, kar se tiče izboljšanja pokojninskega zavarovanja, pri čemer pa naj se upošteva gospodarsko stanje podjetij.

nameščenec. Po predpisih vsi ti zavarovanci svojih pravic ne bodo izgubili. Zakon o zavarovanju delavcev namreč določa (§ 83), da se vsteje zavarovancu, ki prestopi iz delavskega starostnega zavarovanja v pokojninsko zavarovanje nameščenecv, ves čas delavskega zavarovanja sorazmerno z vplačanimi prispevki. Med delavskim in nameščenim zavarovanjem obstoja vzajemnost in se pri enem zavodu pridobljene pravice varujejo pri drugem zavodu.

Zavarovanje trgovskih pomočnikov

Od 1. julija dalje so trgovski pomočniki in pomočnice zavezani zavarovanju za starost in smrt pri Pokojninskem zavodu za nameščenec v Ljubljani. Zadevno prijavo so dolžni delodajalci predložiti temu zavodu v roku 14 dni. V izogib naknadnemu odpisu prispevkov za to zavarovanje in nepotrebnih pojasnjevanj, naj oni delodajalci, ki imajo trgovske pomočnike prijavljene v zavarovanje pri OUZD v Ljubljani, sporoče temu uradu z dopisnico, da so svojega pomočnika prijavili v zavarovanje pri Pokojninskem uradu. Okrožni urad bo mogel prenehati z nadaljnjim predpisovanjem prispevkov za onemoglost, starost in smrt le onim delodajalcem, ki bodo zadevno obvestilo poslali uradu še tekom meseca julija 1940, drugače pa le na podlagi odloka, ki ga bo pozneje izdal Pokojninski zavod. Vsem delodajalcem, ki bodo sami javili prenos zavarovanja, bo urad že od 1. VII. 1940 dalje predpisoval samo še prispevke za slučaj bolezni in nezgode, ostalim pa z mesecem, ko bo uradu dostavljeno obvestilo Pokojninskega zavoda, da je zavarovanje izvršil. — Priporočamo, da se trgovski pomočniki in pomočnice tudi sami zanimajo, če so jih delodajalci prijavili v zavarovanje. Ker se je v uradnih pozivih označevalo samo trgovske pomočnike, da so obvezani zavarovanju, so nekateri delodajalci menili, da trgovske pomočnice ni treba prijavljati v zavarovanje. Seveda je pa bil to le dobrodošel izgovor. Več kot jasno je, da so trgovske pomočnice tako zavezane zavarovanju kot trgovski pomočniki.

Strokovno nadaljevalne šole

Učna doba za večino vajencev traja večina po 4 leta, kljub temu, da po zakonu o obrti zadostujeta najmanj 2 leti. Mnogokrat so krivi sami starši, da se vzame v pogodbo najvišja določena doba, ker stanuje mnog vajencev pri svojih mojstrih in ima tam tudi hrano.

Na deželi je mnogo krajev in okolišev, kjer se sploh nihče ne briga za otvoritev prepotrebni strokovno nadaljevalnih šol, ali vsaj tečajev za vajence. Otvoritev strokovno nadaljevalnih šol je nujno potrebna na Brdu pri Lukovici, Kostanjevici, Kozjem, Mokronogu, Ormožu, Prevaljah, Rogatcu, Št. Lenartu v Slov. gorici, Višnji gori, Trebnjem, Velikih Laščah, Vranskem, Žužemberku, Gornjem gradu in v Šmarju pri Jelšah. Opozorjamo vse naše podružnice in društvene funkcionarje, da stopijo v stik s krajevnimi faktorji in pomagajo pri ustanovitvi strok. nadalj. šol. Vemo prav dobro, da je velika večina vajeniškega naraščaja iz delavskih vrst in je zato dolžnost staršev-delavcev, da se pobrigajo za svoje sinove in hčere.

Vzrok, da organizacija strokovnega nadaljevalnega šolstva tako počasi napreduje, je v tem, ker nismo mogli najti v 20 letih pravne vira za vzdrževanje vajeniških šol. Šolski odbori morajo vsled tega prositi za denarne podpore razne korporacije in jim je vsled tega poslovanje zelo oteženo zlasti v finančnem pogledu. Banska uprava in Obrtna zbornica sicer votirata vsako leto večje vsote za vzdrževanje, ali to je še vse premalo. Nam pa ni vseeno, kakšen naraščaj bo vzgojila naša obrt.

Dvoje važnih obvestil

Zakon o zavarovanju delavcev določa, da za časa orožnih vaj delavčevo članstvo pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev ne preneha in da se zavarovalni prispevki za ta čas ne plačujejo. Razen tega določa, da se za čas vojaške službe zavarovancu vračunava v pokojninska leta, čim je bilo zanj plačanih vsaj 50 tednov pokojninskih prispevkov. Ker ta določila delodajalci po večini poznajo, so skušali na razne načine varovati članske pravice. Nekateri so člane odjavljali, drugi so z dopisi sporočali OUZD, da je član nastopil orožne vaje, tretji pa nastopa orožnih vaj sploh niso prijavljali.

Z nastopom vojaških vaj delovno razmerje ni prekinjeno, vendar pa OUZD priporoča, da delodajalci odjavijo vsakega člana, ki je poklican na orožne vaje z onim dnem, ko je

dejansko zapustil delo zaradi orožnih vaj. Treba je pa potem, ko član po orožnih vajah zopet nastopi delo, prijavo za zavarovanje obnoviti. Na odjavi je treba pripisati: »nastop orožnih vaj«, na prijavi pa: »vrnitev v orožnih vaj«. Na ta način bo OUZD lahko pravilno zabeležil pravice zavarovancev radi podpor in tudi delodajalcem za čas orožnih vaj ne bo predpisoval prispevkov. Zavarovanci, ki so bili na orožnih vajah, so dolžni, da predložijo OUZD vojaške knjižice, s katerimi bodo dokazali, od katerega dne in do katerega dne so bili na orožnih vajah.

Stalno prihajajo tudi vprašanja, če bodo trgovski pomočniki, strojniki in zobni tehnik izgubili svoje pravice iz dosedanjega delavskega zavarovanja, ker so odslej obvezno zavarovani pri Pokojninskem zavodu za

Politični pregled

Naš minister za trgovino in industrijo dr. Andres je napisal v nemškem časopisu »Das Reich« razpravo, v kateri izjavlja, da

se mora Jugoslavija zahvaliti gospodarskim zvezam z Nemčijo, da si je lahko tako naglo opomogla od svetovne gospodarske krize.

Trgovina z Nemčijo omogoča celo v vojni gospodarski napredek Jugoslavije, je naglasil minister dr. Andres.

Dunajski dnevnik »Neues Wiener Tagblatt« objavlja poseben članek

o razvoju položaja na Balkanu.

List poudarja, da je Jugoslavija zavzela čisto pravilno stališče in da je njen položaj tako trden, da niso potrebni nobeni prenačleni ukrepi.

Italijanski politiki posvečajo veliko pozornost položaju in stališču Jugoslavije v zdajšnjem razvoju mednarodnih dogodkov. Turinska »La Stampa« poroča, da

je Jugoslavija že pokazala dobro voljo, da se čimbolj prilagodi politiki osi šča Rim-Berlin.

Jugoslavija v tej smeri že dela razne spremembe, ki pa se bodo počasi in postopno izvedle, naglašala list.

V petek opoldne je

Nj. Vis. knez namestnik Pavle sprejel v dvorcu Brdu pri Kranju v svečani avdienci poslanika Sovjetske Rusije na našem dvoru Viktorja Andrejeviča Plotnikova

in njegovo spremstvo. Sovjetski poslanik je v svečani avdienci izročil knezu Pavlu svoja poverljiva pisma. Z Brda se je poslanik Plotnikov vrnil v avtomobilu na Bled, kjer so zanj pripravili sobe v hotelu Toplice. S pročelja hotela je bila opoldne izvešana poleg jugoslovenske tudi sovjetska zastava, kar je zbudilo precej pozornosti med Blejčani in letoviščarji, kajti to pot je sovjetska zastava prvič visela poleg jugoslovenske zastave. Zastave ostalih držav poleg naše državne zastave so Blejčani videli že prej večkrat, ko so se zastopniki tujih držav mudili službeno na Bledu. Popoldne si je poslanik Plotnikov ogledal Bled, odkoder se je odpeljal v Bohinj, kjer se je mudil v hotelu Bellevue, si nato ogledal Bohinj in Bohinjsko jezero, nato pa se je s spremstvom vrnil v Ljubljano ter se z večernim brzim vlakom odpeljal nazaj v Beograd.

V nedeljo zvečer je govoril preko angleških radijskih postaj angleški ministrski predsednik Winston Churchill. Rekel je med drugim, da je angleška mornarica morala izpolniti neprijetno dolžnost, ko je v samobrambi izločila od konca vojne glavne edince francoske vojne mornarice. Pri tem je izrekel upanje, da bo Francija spet vzpostavljena v svoji veličini in slavi, in je naglasil, da se Anglija bori ne samo za Francijo, temveč tudi za vse druge države v Evropi, ki so podjarmljene. Vsaka angleška zmaga pomeni korak k osvoboditvi Evrope. Branili bomo rodno zemljo proti napadu, ki nam grozi. Stojimo sami, toda ne borimo se samo za nas. Mogoče nocoj, mogoče prihodnji teden, mogoče pa se tudi nikdar ne bo začel napad na nas. Naj bo kakorkoli, kloni-li ne bomo. Naši prijatelji preko morja in v Evropi so se bali za nas, ko so videli, kako so bile države druga za drugo uničene. Toda Nemčija doslej še ni naletela na narod, ki bi se ji bil postavil z vso trdnostjo svoje volje po robu. Dosedaj so bile mnoge države uničene od notranjih spletk. Kdo bi mogel pojasniti, kaj se je zgodilo s Francijo, z njeno vojsko, narodom in njenimi voditelji? Toda tu na našem otoku stojimo trdni in odločni.

Branili bomo vsako hišo, vsako vas, vsako mesto. London sam lahko v populičnih borbah uniči veliko armado. Rajši bomo pustili, da se zruši London v razvaline in pepel, kakor da bi bili zaslužjeni.

Potrebno je, da to dejstvo povem, ker je potrebno, da naš narod ve, kakšni so naši nameni. Pretekli teden je prinesel velike uspehe za naše letalstvo. Prizadeli smo sovražniku izgube v razmerju 5:1 pri njegovih napadih proti našim ladjam in obalam. Naša mornarica z več nego tisoč ladjami je sposobna, da poseže v boj povsod, kjer so naši položaji ogroženi, in da vzdržuje naše zveze z novim svetom, ki nam bo v nadaljnjem teku vojne pošiljal vedno večjo pomoč. Po 10 mesecih vojne imamo večje zaloge živil kakor kdajkoli prej, a naša mornarica, ki je pod našo zastavo, je večja kakor ob začetku vojne. Zakaj vam vse to pripovedujem? Ne zato, da bi zmanjšali svoje napore. Nasprotno, podvojiti jih moramo. Pripraviti se moramo ne samo za poletje, temveč tudi za zimo, za leto 1941., pa tudi za leto 1942., ko bo vojna, kakor sem prepričan, spremenila svoj značaj in ne bomo več v defenzivi.

»Hrvatski dnevnik« javlja, da je bila zadnje dni v Beogradu vrsta ministrskih posvetov. Razpravljali so o izdatkih posameznih ministrstev. List nadaljuje nato, da stoji finančni minister dr. Šutej odločno na stališču, da je treba državne dohodke previdno porabljati. Dotok državnih dohodkov je prilično zadovoljiv kljub hudemu mednarodnemu položaju. Davčne preosnove so zagotovile državi in banovini Hrvatski razmerno dobre dohodke, ne da bi se z njimi preveč obremenilo naše narodno gospodarstvo.

Napovedane nove preosnove bodo samo še okrepil egospodarski položaj najširših narodnih slojev.

in omogočile pogoje za bolj urejeno življenje. Po ponovnih sestankih med odločujočimi činitelji v Beogradu je mogoče napovedati, naglašala »Hrvatski dnevnik«, da bo vlada kmalu začela izvajati napovedane preosnove v našem gospodarskem življenju.

Švicarski zvezni svetnik (minister) dr. Oeri je objavil v »Basler Nachrichten« uvodnik, iz katerega posnemamo: Spet

se širijo govorice o novih ruskih načrtih.

Ti naj bi se nanašali zdaj na nadaljno rusko prodiranje proti rumunski črnomoški obali ali na zasebo turških morskih ožin ali pa na oba ta dva smetra. Vse take govorice je treba jemati sicer s previdnostjo na znanje, toda spomniti se moramo vselej, da so bile tudi pred ruskimi sunki proti baltičkim obrobim državam, proti Finski in Rumuniji v zraku podobne govorice, dokler niso nekega lepega dne postale dejstvo. Vsekakor kažejo zdajšnja poročila, da so v Ankari zaskrbljeni. Dr. Oeri opozarja nato na rusko gonjo proti Turčiji, ki se vrši v znamenju nemških odkritij, ki pravijo, da imajo Nemci dokazila za načrte zapadnih vele-sil proti Rusiji. Nato takole nadaljuje: Četudi Turčija nasproti sovjetski Rusiji ni »krliva«, je medtem vendarle postala šibkejša. To pa je znabit zanj še slabše. Anglija ima danes druge skrbi v Sredozemlju, da bi pazila še na Dardanele. Zasedbo Besarabije pa je za Rusijo kopna pot do truških morskih ožin neprimerno krajša.

O nedavnem posvetu med kancelarjem Hitlerjem, italijanskim zunanjim ministrom grofom Ciano in madžarskimi zastopniki v Münchenu je bilo izdano tole uradno poročilo: Voditelj Nemčije in državni kancelar Hitler je sprejel v navzočnosti zunanjega ministra Ribbentropa in italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana predsednika madžarske vlade grofa Csakyja. Razgovori so potekali v duhu starih prijateljskih odnosov, med temi tremi državami. »United Press« poroča,

da je kancelar Hitler na posvetovanju odklonil madžarske zahteve po nadaljnjem razkosanju Rumunije.

Madžarski ministrski predsednik in zunanji minister sta dopotovala v München z namenom, da bi od Nemčije dobila privoljenje,

da bi Madžarska lahko zahtevala od Rumunije vsaj del Transilvanije. Madžarskima zastopnikoma pa je bilo sporočeno, da Madžarska ne sme zdaj motiti ravnovesja na Balkanu, ker so za Nemčijo in Italijo zdaj balkanski gospodarski viri izredno važni.

United Press poroča, da so v Moskvi z velikim zanimanjem spremljali Münchenske razgovore, vendar poudarjajo, da sklepi, ki so bili sprejeti, za Rusijo niso obvezni, ker Rusija vodi čisto samostojno politiko.

Rimski dnevnik »Popolo di Roma« poroča, da so zdaj

vse priprave na zapadu na Anglijo končane

in da se bo začel napad v tem tednu. Po berlinskih in Münchenskih razgovorih je položaj v Evropi bolj ali manj razčiščen, tako da se lahko Nemčija in Italija z vsemi silami lotita napada. Turinska »Stampa« napoveduje tudi že nekatere podrobnosti napada. Po njenju lista se bodo nemške čete skušale najprej izkrcati na Irskem. Če se jim to posreči, je usoda Anglije zapečatena. Istočasno ko bi se nemške čete izkrcale na Irskem, bi se začel napad tudi z vseh drugih strani. S francoske obale bodo Nemci začeli predvsem obstreljevati London, kjer biva večina angleškega prebivalstva. Z istočasnimi letalskimi napadi v velikem številu in nastopanjem nemških padalcev naj bi se povzročila v Angliji taka zmeda, da bi se mogle nato na vseh straneh izkrcati nemške čete. Nemci imajo pripravljenih v ta namen okrog 20 divizij. Tako piše »Stampa«, ki ne zanika tveganosti tega podjetja, a pravi, dosedanj potek vojne dokazuje, da ima oni, ki tvega, vedno uspeh.

Rimski »Giornale d'Italia« piše, da

bosta Nemčija in Italija pred name-ranim splošnim napadom na Anglijo še enkrat ponudili Angliji možnost, da prepreči nadaljno prelivanje jekrvi

in sprejme novo ureditev Evrope in preureditev svetovnega gospodarstva na miren način. Anglija bo postavljena pred izbiro, da se ali podredi Italiji in Nemčiji kot odločujočima velesilama v Evropi ali pa sprejme borbo.

Na shodu ameriške demokratske stranke te dni je govoril tudi predsednik reprezentančne zbornice Barham. Govornik je izrazil prijateljstvo Zedinjenih držav za Anglijo in je poudaril, da

bodo Zedinjene države nudile Angliji vso materialno pomoč, ki je možna v okviru zakonov in ki ne bi Zedinjenih držav zapletla v vojno.

Predsednik Roosevelt je dejal dalje Barham, je mešal v evrop. zadeve samo toliko, da si je prizadeval ohraniti mir v imenu človečanstva. Nihče v Ameriki in tudi ne predsednik Roosevelt ne predlaga, da bi Zedinjene države stopile v vojno. Soglasno vlada tudi prepričanje, da ne smejo Zedinjene države poslati svojo vojsko ne v Evropo ne v Azijo. Anglija stoji danes sama proti Nemčiji in Italiji, ki ji grozita s popolnim uničenjem. Sovražniki Anglije so sovražni vsem drugim demokratskim državam, med katerimi so tudi Zedinjene države. Američani se bodo v primeru potrebe borili do zadnjega, če bi bilo treba braniti demokratska načela.

Po vesteh iz Dublina

je prišlo do sporazuma med Irsko in Anglijo.

Na podlagi tega sporazuma bo angleškim četam dovoljeno iti čez ozemlje svobodne Irske v primeru napada kake tretje države na Anglijo. Irska sama pa ni pripravljena na vojno.

Ameriški list »Newyork Times« poroča iz Bordeauxa, da je zavladalo

v Franciji silno pomanjkanje živil.

tako da grozi zlasti v nezasedenem delu Francije lakota. Milijoni beguncev so izročeni največji bedi. Zlasti primanjkuje masti, mesa in kruha. Sladkorja sploh ni več dobiti. Vsa prizadevanja vlade, da bi uredila vprašanje prehrane, so bila doslej zaman. Francoska vlada je zdaj opozorila nemško

vlado na strašni položaj, ki se bo še poslabšal, če bo še nadalje onemogočen uvoz živil iz tujine. Zastopnik ameriškega Rdečega križa je sporočil, da bi morala Amerika pošiljati v Francijo najmanj pet tovornih ladij živil dnevno, da bi vsaj za silo pomagala lajšati najhujšo bedo.

Iz Washingtona javljajo, da

hočejo Zedinjene države zvišati število letal na 50.000.

Razen tega nameravajo povečati vojno brodogradnjo za 70 odstotkov. Zgradili bi se dve brodogradnji, eno za Atlantsko, drugo za Tiho morje. V načrtu je tudi uvedba splošne vojaške dolžnosti in mobilizacija 1.200.000 mož, katerih število bi v najkrajšem času zvišali še za 800.000 mož.

V Berlinu obširno obravnavajo zadnji Churchillov govor. Posebno pozornost posvečajo onemu delu govora, v katerem razpravlja Churchill o obrambi angleškega otočja in obrambi glavnega mesta Londona. V Berlinu poudarjajo, da

se po Churchillovem govoru angleška prestolnica ne bo mogla več smatrati za odprto mesto.

O bliž. letalskih napadih bo London igral takšno vlogo kakor v nemško-poljski vojni Varšava. V Berlinu so prepričani, da bo morala angleška vlada takoj ob pričetku napada na Anglijo zapustiti London. V Berlinu pravijo tudi, da hoče Nemčija s čedalje pogostejšimi letalskimi napadi na Anglijo oslabil splošno obrambno moč Anglije z uničenjem pristaniških naprav, vojaških zgradb in podobnega.

Namestnik angleškega zunanjega ministra Buttler je imel govor po radiu in dejal, da utegnejo nastati zapletki, ki bodo odvrnili pozornost Nemčije od Anglije. Razen težav, ki jih ima Nemčija z zasedenimi državami, se bo morala razgovarjati z močnimi tekmeči.

Italija in Rusija gledata vsaka z drugačnimi očmi na Balkan.

Mnogo težav čaka vsako državo, ki bi hotela dobiti oblast nad Evropo in nad svetom. Najmogočnejša reč v novih spopadih pa bo glas topov z angleških bojnih ladij, je rekel Buttler.

Nemška vlada je vladam srednjeameriških držav uradno sporočila,

naj se varujejo pred vsakim početjem, ki bi bilo posredno ali neposredno naprejeno proti Nemčiji.

je izjavil ameriški zunanji minister Hull. To opozorilo je v zvezi z bližnjim posvetom vseh ameriških držav v Havani, kjer bodo sklepal o obrambi ameriške celine proti poskusu napada od drugod. Ameriške države po isti vesti tudi ne bodo dovolile, da bi posestva evropskih držav na ameriški celinici zaradi zdajšnje vojne prišla pod kako drugo oblast. Ameriške države utegnejo razglasiti nad temi posestvi pokroviteljstvo za ves čas vojne.

Te dni je bil v Budimpešti

podpisan madžarsko-bolgarski sporazum,

na osnovi katerega se določa za eno leto okvir trgovinske izmenjave. Na osnovi tega sporazuma so bili dosednji kontingenti znatno zvišani.

Rimska »Gazetta del Popolo« poroča, da je po posredovanju osi Rim-Berlin napestost med Rumunijo in Bolgarijo znatno popustila.

Rumunija je umaknila svoje čete z bolgarske meje za skrajni rob onega ozemlja, ki ga zahteva Bolgarija. Nova obrambna črta, ki so jo začeli graditi Rumuni, poteka izven Dobrudže.

Nova ustava, ki je stopila v Franciji v veljavo, pravi med drugim, da

ima francoski državni poglavar polno upravno oblast. Postavlja in odstavlja ministre in državne tajnike, ki so odgovorni edino njemu.

Državni poglavar vrši zakonodajno oblast z ministrskim svetom, in sicer: do sestave novih predstavnih teles in tudi po sestavi teh teles za primer hude notranje krize. V zadnjem primeru ima državni poglavar vse pravice, da tudi sam predpisuje vse odredbe proračunskega ali davčnega značaja. Državni poglavar objavlja zakone in skrbi za njihovo izvedbo. Poleg tega poveljuje in razpolaga državni poglavar z državno oboroženo silo. Diktator maršal Petain je še

imenoval novo francosko vlado,

v kateri je namestnik državnega šefa in namestnik ministrskega predsednika Pierre Laval. Minister za notranje zadeve je Adrien Marquet, za zunanje zadeve Paul Baudouin, za narodno obrambo pa general Weygand.

Iz Vichyja, ki je zdaj sedež francoske vlade, poročajo, da je izdal maršal Petain na osnovi pooblastilnega ustavnega zakona dva

važna odloka, izmed katerih prvi določa, da prevzame maršal Petain predsedstvo republike z naslovom državni šef.

Drugi določa opravila državnega šefa in mu priznava med drugim tudi zakonodajno oblast. Dozdajšnja poslanska zbornica in senat bosta sicer obstajala še nadalje, dokler se ne sestane po predpisih nove ustave izvoljeno novo narodno predstavništvo.

Italijanski tisk je zavzel do diktature in drugih novih notranjih preosnov v Franciji previdno stališče. Listi so trdno prepričani, da

hite Francozi svojo državo prejevati na avtoritarni podlagi, ker goje nado, da jih bo to najbrže rešilo pred hudimi posledicami vojaškega poraza.

in da bi obenem s tem zmanjšali po končani vojni italijanski vojni plen, katerega večino bi pač morala plačati Francija, in sicer s Tunisom, Savojo, Korsiko in Džibutijem. Poleg tega misli italijansko javno mnenje, da je vsa naglica pri preurejanju francoske države le silno spretna poteza izurjenih državnikov, kajti sicer bi bilo težavno razlagati si tako veliko večino, s katero so francoski senatorji in poslanci brez daljše razprave sprejeli vse predloge, ki jih je v imenu maršala Petaina predložil podpredsednik vlade Laval. Italijanski listi pravijo, da bi francoski državniki s tem radi zakrili svoje velike grehe in rešili, kar se rešiti da.

Guverner malajskega polotoka je nedavno izjavil,

da si Anglija prizadeva doseči sklenitev miru med Kitajsko in Japonsko.

Stavljeni so bili že predlogi. Anglija hoče upoštevati želje kitajskega in japonskega naroda ter bo storila vse, da se ne bi vojna nadaljevala.

Na nedavni seji angleške spodnje zbornice je podal državni podtajnik Buttler izjavo o odnosih Anglije do Sovjetske Rusije. Naglasil je, da obstoji upravičeno upanje

na ponovno izboljšanje in poglobitev odnosov med Anglijo in Sovjetsko Rusijo.

Upati je, da bodo razgovori, ki jih zdaj vodi s sovjetsko vlado angleški veleposlanik Cripps v Moskvi, odvrnili nevarnost, da bi Rusija vojaško ali gospodarsko nastopila proti Angliji ali da bi podprla Nemčijo.

**Postani in ostani član
Ciril Metodove družbe!**

F. Gobey:

1

Umor na plesu

I.

Ta zgodba se je primerila v Parizu v zadnjih letih minulega stoletja.

Julija Orcivalova je bila nenavadno lepa ženska. Njena oblačilnica je bila vsa obložena s svilo zlate barve. V kaminu je plamtel ogenj, a temo je razsvetljeval soj dragocene japonske svetilke. Lepa temnolaska je sprejemala v tej sobi samo svoje najbližje prijatelje.

Ta večer Julija ni bila sama. Poleg nje je sedel v udobnem naslanjaču mlad mož, ki je nemirno vihal svoje svetle brke in opazoval dragoceno pohištvo. Julija pa je zamišljena strmela v staro sliko na steni, ki si jo je bila kupila pred nekaj dnevi za drage denarje.

Oba sta molčala. Toda molčala nista zato, ker si ne bi bila imela ničesar povedati. Zdaj pa zdaj sta pogledala drug drugega, kakor se gledata dva nasprotnika pred dvobojem.

Kdor bi ju bil videl, bi si bil moral misliti, da sta se oba zaljubljenca hudo sprla.

Julija je prva pretrgala molk.

»Gaston,« je rekla in pokrila ustnice, kakor bi bila hotela zakriti zehanje, »nocoj si nekam žalosten.«

»Takšen dan je. Dosti je dni, ko me obletavajo same črne misli.«

»Morda so živci krivi?«

»Pa vendar smem imeti tudi jaz živce!«

»Moj bog! Seveda! Toda storil bi veliko delo usmiljenja, če ne bi silil svoje prija-

teljice, da se mora pri takšnih živcih zapirati sama s teboj.«

»Zapirati?«

»Da, tako je, dragi moj. Dobro veš, da hodim ob ponedeljkih zvečer zmerom v opero, pa si mi dal zjutraj po slugi sporočiti, da mi misliš posvetiti ves večer. Slepo sem se ti pokorila. Svojo ložo sem posodila Klavdini Rislerjevi, ki najbrž ne bo imela s seboj prav izbrane družbe. S svojimi belimi rokami sem ti skuhala čaj, ki ga tako rad piješ. Počesati sem se dala tako, kakor je tebi všeč, in čakala sem svojega Gastona, zatopljena v same rožnate misli. In kaj sem pričakala? Gaston je prišel, a bil je mrkega obraza. No, kaj ti je? Če bi igral na borzi, bi človek sumil, da si zaigral vse svoje premoženje!«

Julija je začela govoriti razburjeno, toda na koncu je iz njenih besed zvenelo še precej tople prisrčnosti. Gaston se je kislo nasmehnil in sklenil izrabiti to priložnost, da odkrije svoje težave.

»Res je,« ji je odvrnil. »Res sem neznošen in bi zaslužil, da me kar spodiš. Toda kaj hočeš? Nisem jaz kriv, da sem takšnega življenja že t.«

»Hvala lepa! Zdaj me še žališ!«

»Nikakor ne. Govorim samo o sebi, o svojem življenju, ki ne pozna ničesar drugega kakor kavarne, gledališča, dirke in...«

»In Julijo Orcivalovo!«

»Moj prijatelj Nointel je dejal, da bogu čas kradem,« je nadaljeval mladi mož, kakor bi bil njen vzklík preslišal.

»Morda te je tudi ta prijatelj Nointel nagovoril, da mi danes ne pošlje šopka cvetja, kakor si to delal prej vsak dan?«

»Nointel me nikoli ne nagovarja. In tudi če bi me poskušal, ga ne bi ubogal.«

»Zakaj pa ne? Saj je ta upokojeni stotnik pameten možak. Zadovoljno živi s svojim skromnim imetjem. Ti, dragi moj, ki imaš štirideset tisoč frankov na leto in ki boš po stricu podedoval toliko, da boš potem imel sto tisočakov obresti, bi storil prav pametno, če bi se vrgel po njem. Ne kvarta in ne vzdružuje ljubice. Posnemaj ga, dragi moj, če mu zavidáš srečo.«

Julijine besede so bile rezke. Hotela je izpodbosti svojega ljubčka, da bi jasneje izpovedal svoje misli.

»Draga moja,« je dejal Gaston, »ne mislim posnemati drugih, toda bližam se že tridesetemu letu in...«

»Ženiti se moraš!«

Mladi mož ni odgovoril. Julijine oči so zagorele, toda nič na njenem obrazu ni izdajalo, kaj se v njej godi. Mirno je ponovila:

»Na žnitev misliš torej?«

»Jaz? Ne!«

Odgovor je menda prišel od srca in Julija ga je hitro prijala:

»Zakaj se pa ne bi ženil? Bogat si, iz ugledne družine, stric ti je vrhovni kazenski sodnik. Lahko bi našel bogato nevesto...«

»Pravim ti, da se ženiti ne mislim.«

»Čudno,« je nadaljevala Julija. »Nesreča ne pride nikoli sama. Jaz pa sem v nevarnosti, da se omožim.«

»Oho!« je ušlo Gastonu.

»Tvoje začudenje sicer ni prav laskavo, pa me nič ne boli. Dobro vem, da pot, ki po

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Za kg žive teže so se trgovali: na ljubljanskem sejmu: voli po 6.50 do 8.50, krave po 4 do 7.50, teleta po 9 do 10 din; na ptujskem sejmu: voli I. po 7.50, II. po 6.50, III. po 5, telice I. po 7.50, II. po 6, III. po 5.50, krave I. po 7, II. po 5.50, III. po 4, teleta I. po 7 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: v Ptuj: špeharji po 10, pršutarji po 9, v Ljutomeru: pršutarji po 8 do 9, v Murski Soboti: pršutarji po 7 do 9 din.

KRMA. V Ljutomeru: seno 70, lucerna 90, slama 50 do 60, v Ptuj: seno 100 do 130, slama 45 do 55, v Celju: sladko seno 120, slama 50, na Jesenicah: sladko seno 90, slama 50, v Mariboru: sladko seno 60 do 70, slama 50 do 60, v Murski Soboti: seno 70, slama 50 din za 100 kg.

VINO. Pri vinogradnikih se je dobilo v ljubljanskem okolišju: navadno mešano vino po 4 do 6, finejše sortirano po 6 do 9, v ptujskem okolišju: navadno mešano vino po 3.50 do 5, finejše sortirano po 6.50 do 8.50 din za liter.

KROMPIR. V Mariboru: 200 do 250, v Celju: stari 250 do 300, novi 300 do 400, na Jesenicah: stari 175, novi 550, v Ptuj: 180 do 300, v Ljutomeru 200 din za 100 kg.

JAJCA. Na Jesenicah 1.50, v Trbovljah 1, v Murski Soboti 0.75, v Ptuj 0.75, v Mariboru 0.75 do 1 din za kos.

SIROVE KOŽE. V Ljutomeru: goveje 10, telečje 19, v Ptuj: goveje 11 do 13, telečje 18 do 20, svinjske 8, v Murski Soboti: goveje 11 do 12, telečje 16, svinjske 8 din za kg.

SIROVO MASLO. V Ptuj 24 do 25, v Murski Soboti 36 din za kg.

FIZOL. V Mariboru 600 do 700, v Celju 600 do 800, na Jesenicah 700 do 1000, v Ptuj 500 do 600, v Ljutomeru 700 din za 100 kg.

Vrednost denarja

Na naših borzih smo dobili 16. t. m. v devizah (prve številke službeni tečaj, druge v oklepajih tečaj na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 170.64 do 178.84 (za 211.04 do 214.24) din;

1 švicarski frank za 10.07 do 10.17 (za 12.45 do 12.55) din;

njej hodim, ne drži k oltarju. Toda lahko bi bila hodila tudi po drugi poti. Dobro vzgojo sem imela in diplomu učiteljice imam. Toda izbrala sem si drugo pot, ki je s cvetjem posuta in ki se konča s palačo in vrednostnimi papirji. Tebe ne bi vzela, kakšnega tujca pa prav rada.

»Ali bi mogla zapustiti Francijo?«
»Zakaj pa ne? Saj je tudi grofovska krona nekaj in le s prstom moram pomigniti, pa jo dobim.«

»Kam pa bi šla?« je posmehljivo vprašal Gaston.

»Na Poljsko. Ali poznaš grofa Golimina?«

»Zelo dobro.«

»Osebnost?«

»Osebnost in tudi po njegovem glasu.«

»Na slabem glasu je, kaj?«

»To si ti sama rekla.«

»Ali veš, da je bil grof pred tremi leti do blaznosti vame zaljubljen?«

»Te besede bi mi bila lahko prihranila.«

»Pa sem ga odbila, čeprav je po kraljevsko razmetaval denar za mene.«

»O njegovem denarju se marsikaj govori.«

»Tudi jaz sem nekaj časa sumila in prav zaradi tega sem ga odbila. Pozneje sem pa zvedela, da je svoj denar v Ameriki pošteno zaslužil.«

»S kvartanjem?«

»Ne, dobil ga je v Kaliforniji. Dobro ga poznam. Pustolovec in razsipnik je. Pravi junak za kakšen roman. Zato ga je več žena v Parizu ljubilo iz dna srca... Imenitnih žensk... Tudi on je ljubil... strastno ljubil!«

»Najbrž tebe!«

»Da, mene. In takšen je, da bi utegnil me-

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (za 54.80 do 55.20) din.

Vojna škoda se je trgovala v Beogradu po 441 do 444 din.

Nemške klirinške marke so bile po 14.80 din.

Sejmi

22. julija: Slivnica (Sv. Urban), Sodražica, Selnica ob dravi;

23. julija: Blanca, Maribor;

25. julija: Zalec, Velika Loka, Mežica, Dobrovnik, Kočevje, Kozje, Slov. Bistrica;

26. julija: Teharje, Domžale, Leskovec, Višnja gora;

27. julija: Beltinci.

Drobne vesti

= Naša trgovinska pogajanja z Nemčijo. Naše trgovinsko odposlanstvo, ki ga vodi pomočnik zunanjega ministra Milivoj Pilja, je odpotovalo te dni v Berlin. Odposlanstvo se bo tam pogajalo za ureditev trgovinskih stikov in plačevanja s tistimi državami, katere je Nemčija med vojno zasedla. Posebno vprašanje plačevanja je važno, ker so imele nekatere zasedene države še neurejene račune z našo državo.

= Prizad je začel nakupovati volno. Mesec dni po izdaji uredbe o ureditvi odkupa volne je Prizad začel nakupovati volno. Uredba določa, da vsa volna pokupi Prizad in jo prodaja tkaninski industriji. Doslej so živinorejci takoj po striženju ovc prodajali volno trgovcem, zdaj so pa trgovci in prekupevalci povsem izključeni iz trgovine z volno. Prizad je uredil odkupne postaje v več krajih. Volno kupuje neoprano. Najfinjšo merinsko volno plačuje po 55 do 60 din, najslabšo pa po 34 do 36 din za kilogram.

= Jesenska prireditve Ljubljanskega velesejma bo od 31. avgusta do 9. septembra, na kar opozarjamo javnost in zlasti prijavljene razstavljalce pomladanskega velesejma, ki je moral biti odložen.

= Znatno povečanje državnih dohodkov. Oddelek za državno računovodstvo v finančnem ministrstvu je objavil podatke o državnih dohodkih in izdatkih v aprilu in maju letošnjega leta. V prvih dveh mesecih novega proračunskega leta so znašali državni izdatki 1.834.087.424 din. V proračunu pa je bilo za ta dva meseca določeno 2.468.965.647 din. To pomeni, da se je porabilo za din 634.888.223 (za 25.71 odstot.) manj kakor je bilo določeno. Po proračunu naj bi bili zna-

šali državni dohodki v teh dveh mesecih po odbitku banovini Hrvatski odstopljenih dohodkov 2.055.069.544 din. Dejansko so pa znašali 2.140.512.193 din. To pomeni, da so bili proračunski dohodki večji za 85.442.549 din (za 4.16 odstot.) od določenega zneska.

Novice

* Peter Zivković v Niški banji. Predsednik Jugoslovenske nacionalne stranke g. Peter Zivković je odpotoval v Niško banjo v spremstvu s članom glavnega odbora stranke g. Dunjićem. Na poti v Niško banjo se je ustavil v Aleksincu, kjer so ga pozdravili številni somišljeniki.

* Odkritje spomenika Stjepanu Radiću. V nedeljo 4. avgusta bodo na zelo svečan način odkrili spomenik pokojnemu Stjepanu Radiću v Crikvenici. Spomenik je izdelal tamošnji kipar Zvonko Car.

* Dopusti vojnih obveznikov. Minister za vojsko in mornarico general Milan Nedić je izdal tole obvestilo: »Nekaj časa sem prejema čedalje večje število pismenih prošelj za dopust vojnih obveznikov, ki so na orožnih vajah. Med njimi je posebno mnogo pisem žena vojnih obveznikov. Na vsako pismo posebej mi ni mogoče odgovoriti. Dobro mi je znano, s kakšnimi težavami se morajo naši možje, posebno pa še žene, boriti v teh hudih časih. Toda naj se vsakdo iskreno vpraša in si da sam odgovor na tole vprašanje: Kaj pomenijo vse te naše težave v primeri s trpljenjem mož in žena v vojskujočih se državah? Vsekakor pa je posvečena vsa pozornost potrebam našega narodnega gospodarstva, in to tako kmetijskega kakor industrijskega in obrtnega. Glede na to se je začelo pošiljanje vojnih obveznikov na dopust, kar bo omogočilo vsaj delno izpolnitev prošelj, ki sem jih prejel.«

* Društvo prijateljev Rusije v Zagrebu. V Zagrebu ustanavljajo Društvo prijateljev Rusije. Ker je dr. Maček že pristal na ustanovitev tega društva, pričakujejo, da bo bansko oblastvo že v kratkem potrdilo predložena pravila. Predsednik začasnega odbora je znani hrvatski kipar Augustinčić.

* Ruski soplanik Plotnikov v Ljubljani. V petek zjutraj je prispel z brzim vlakom iz Beograda v Ljubljano sovjetskoruski poslanik na našem dvoru Viktor Andrejevič Plotnikov. V spremstvu s šefom protokola na-

»Dobro, pojdi v svojo sobo in ostani tam, dokler te ne pokličem.«

Sobarica je izginila.

Gaston je vstal, da bi se poslovil.

»Ali je grof Golimin?« je še vprašal.

»Moj bog, res je on,« je odvrnila Julija.

»Davi mi je pisal, da me želi videti, preden zapusti Francijo. Jutri pojde. Odgovorila sem mu, da ga ne maram sprejeti. Lahko bi si bila mislila, da bo napravil takšno neumnost, toda nocoj bom obračunala z njim!«

»Odhajam...« je dejal Gaston. Gospodična Orcivalova pa mu je hladno segla v besedo:

»Če iščeš izgovor, da me pustiš samo, bi lahko našel kakšnega boljsega. Prosim te, ostani. Ta pogovor bo zelo kratek.«

In Julija je šla, preden je mogel Gaston odgovoriti.

Julija se ni motila. Gaston Darcy se je bil odločil, da pretrga svoje zveze z njo. To pa je hotela prepričati. In nenadni grofov prihod ji je bil kakor nalašč. Upala je, da se ji bo njena nakana posrečila.

Vedela je dobro, da se more ljubezen, ki ugaša, poživiti samo s kakšno postransko ljubeznijo, ki se ji človek odreče, in zato je sklenila žrtvovati svojega Poljaka, da bi bolj privezala nase mladega Parižana.

Tudi Gaston je upal, da mu bo grofov obisk olajšal položaj pri Juliji. Z njo se je bil pred letom dni zapletel v strastno ljubezen in potem ni mogel najti vzroka, da bi se te ženske otresel. Bal se je, da bo v odločilnem trenutku popustil in spet postal njen suženj.

Zdaj mu je sladka zapeljivka sama potisnila orožje v roko. Gaston bi ji bil odpustil

ne in sebe ubiti, če bi ga poglala. Tako mi je tudi pisal.

»Menda ne boš zdaj od mene zahtevala, da bi ti jaz svetoval?«

»Ne, odločila sem se že.«

»Kako?«

»Da Venceslava nikoli več ne bom videla.«

»Venceslav mu je torej ime? Čestitam vam k tej odločitvi.«

»Nisem ga odbila, ker je izgubil vse premoženje, ampak zato, ker ga ne ljubim več.«

»Torej si ga ljubila?«

»Čemu bi tajila? Toda zdaj ga ne maram več in rajši bi umrla, kakor pa da bi postala njegova žena.«

»Čudna ženska si!« je zamrmral mladi mož.

Tedaj so se odprla vrata in vstopila je sobarica, prava sobarica žensk iz polsveta, bledega obraza, ostrega nosu in ozkih, porogljivih ustnic.

»Kaj je?« je vprašala Julija. »Saj vas nisem klicala.«

»Nekaj moram gospej po tiho povedati,« je šepnila sobarica.

»Kar na glas povej! Za gospoda Darcyja nimam skrivnosti.«

»Oprostite, gospa... nekdo želi z vami govoriti...«

»Nekdo? Kdo? Ali ti nisem rekla, da ne smeš nikogar sprejeti?«

Sobarica je molčala.

»No? Ali si okamenela? Ali je morda prišel grof?«

»Da, grof! Toda verjemite mi, da je stopil v vežo proti moji volji. Sobar in kočijaž sta odšla, jaz sama pa nisem mogla prepričati, da ne bi bil pridrl v salon.«

»Kaj, v salonu je že?« je vzkliknila Julija.

šega zunanjega ministrstva dr. Bukovcem je stopil iz vlaka in se napotil čez peron pred postajo. Z njim je bilo tudi ostalo spremstvo. Poslanik Plotnikov se je s spremstvom vred odpeljal s postaje v hotel »Union«, kjer so bili zanj že vnaprej pripravljeni prostori. Še dopoldne pa se je odpeljal z avtomobilom na Gorenjsko. S sovjetskimi poslaničkom Plotnikovim sta se pripeljala v Ljubljano tudi prvi tajnik sovjetskega poslaništva v Beogradu Patrikijev in poročevalec sovjetske agencije Tass Poletajev.

*** Izven države živi okoli 820.000 Slovencev.** V Jugoslaviji živi na strnjem slovenskem ozemlju 1.078.000 Slovencev (68,5%), v Italiji 420.000 (24,8%), v Nemčiji 89.000 (6%), na Madžarskem 11.000 (0,6%), v drugih delih Jugoslavije 75.000 in 300.000 izseljencev v Nemčiji, Franciji, Belgiji, Holandski, Ameriki in drugod. Skupno število Slovencev je 2.056.000. Izven države živi 820.000 rojakov.

*** Proslava francoskega narodnega praznika v Ljubljani.** Generalni konzul Francije gosp. Remérand je na francoski narodni praznik 14. julija v spremstvu g. Lacroixa, ravnatelja francoskega instituta v Ljubljani, položil v nedeljo ob 10. venec pred spomenik neznanega vojaka Napoleonove vojske. Tej slovesnosti so prisostvovali načelnik prosvetnega oddelka banske uprave g. Sušnik kot zastopnik bana, general g. Janež v imenu komandanta dravske divizije z oficirji garnizije in direktor Jančigaj za župana.

*** Potovanje naših tiskovnih atašeev v Moskvo.** Te dni sta odpotovala z brzim vlakom preko Sofije v Moskvo jugoslovenska tiskovna atašėja pri poslaništvu v Moskvi Kosta Krajšumović in Darko Zajčič. Z istim vlakom je odpotoval v Moskvo tudi naš trgovski ataše pri sovjetski vladi inž. Gaži.

*** Število zavarovanih delavcev Jugoslaviji.** Aprila letos je bilo v vsej državi zavarovano 743.680 delavcev in delavk. V primeri z marcem se je število zavarovancev dvignilo za 38.856, v primeri z lanskim aprilom pa za nekaj več kakor 30.000. Od celotnega števila je odpadlo na Slovenijo 116.995 zavarovancev, na področje banovine Hrvatske 237.926, na ostale dele države pa 388.799.

*** Sovjetskoruski poslanik v Beogradu je obiskal naše zunanje ministrstvo.** Sovjetski poslanik Viktor Andrejevič Plotnikov je obiskal te dni pomočnika zunanjega ministra Milivoja Smiljanica in mu izročil poverilnice namesto zunanjemu ministru Cincar Markoviću, ki je hudo bolan. Nato je Plotnikov obiskal drugega pomočnika zunanjega mini-

stra Milivoja Piljo, s katerim je ostal 15 minut v razgovoru, nato pa še tretjega pomočnika Ilijo Jukića, s katerim se je prav tako razgovorjal 15 minut.

*** Posveti dr. Mačka zaradi preosnov na gospodarskem in socialnem področju.** Zadnje dni je imel podpredsednik vlade dr. Maček številne posvete v Beogradu in Zagrebu. V Zagrebu se je posvetoval s svojimi ožjimi političnimi sodelavci in z banom dr. Šubašićem, v Beogradu pa s predsednikom vlade Dragišo Cvetkovićem in hrvatskimi ministri. Vsi ti posveti so bile bržkone posvečeni preosnovam, ki jih na gospodarskem in socialnem področju pripravlja vlada.

*** O skupnem slovanskem jeziku.** Časopis »Slovenska misao« piše: »Pred tisoč leti so Slovani brez dvoma imeli svoj skupni jezik. Iz njega je potem nastalo več slovanskih jezikov. Zdaj nekateri predlagajo, naj bi razvojišel nazaj k skupnemu jeziku, kar pa bi trajalo spet 1000 let. Zato ne kaže drugo, kakor lotiti se umetnega slovanskega jezika, ki bi ga bilo treba šele sestaviti, ali pa sprejeti kak živ slovanski jezik za skupni občevelni jezik med Slovani. Ali bo to najbolj razširjeni ruski jezik ali pa kak osrednji Slovanom razumljivši jezik, zlasti slovaški ali ukrajinski, je treba prepustiti znanstvenim akademijam slovanskih narodov. Naše akademije v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani naj načno to važno vprašanje.«

*** Pokojninsko zavarovanje trgovskih namočanikov.** Od 1. julija so trgovski pomočniki in pomočnice zavarovani za onemoglost, starost in smrt pri Pokojninskem zavodu za nameščence v Ljubljani. Zadevno prijavo so dolžni delodajalci predložiti temu zavodu v roku 14 dni.

*** Prijavljanje delavskih zaslužkov pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v primeru skrčenja obrata.** Zaradi pomanjkanja sirovin so nekateri obrati skrčili obratovanje, tako da so se povprečni zaslužki delavcev znižali. Ker delovno razmerje zaradi kratkodobnih prekinitev ne preneha, delodajalci ne morejo tako zaposlenih delavcev za vsak delovni dan posebej prijavljati in odjavljati, marveč je treba njih zmanjšani zaslužek prijaviti okrožnemu uradu s prijavnicami o spremembi zaradi uvrstitve v nižji mezdni razred. To velja za vse delavce, ki so plačani na akord ali od ure. Prijavnice o spremembi naj predlagajo delodajalci mesečno do vsakega 8. dne v mesecu na osnovi povprečnega zaslužka delavčevega iz preteklega meseca. Tako je delodajalcem

olajšano prijavljanje, delavcem pa so obvarovane njihove pravice. Navodila za prijavljanje povprečnih mesečnih zaslužkov so objavljena v četrti številki lista »Delavsko zavarovanje«, ki ga izdaja urad v Ljubljani.

*** Dvignjeni rušilec »Ljubljano« bodo popravili v Tivtu.** Po dvignjenju so ugotovili, da je v notranjščini vse še dobro ohranjeno in da voda ni dosti poškodovala opreme. Ko so rušilec potegnili h kraju, je svoja mesta na njem zasedla stara posadka in začela čistiti notranjščino ladje. Čiščenje v Šibeniku bo trajalo še nekaj dni, nato pa bodo ladjo potegnili do Tivta, kjer jo bodo popravili. To delo pa bo trajalo več mesecev.

*** Izredno število kresov na večer pred Cirilom in Metodom.** Po poročilih, ki smo jih prejeli, je bilo letos na večer pred praznikom slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda po naših krajih toliko kresov kakor že dolgo ne. Naši ljudje so s tem hoteli pokazati, da je njih nacionalna zavest tudi v teh burnih časih neemajna.

*** V Sloveniji je 63 kinematografov.** V Unionu v Ljubljani je bil te dni občni zbor Združenja kinematografskih podjetij dravske banovine. Iz poročil upravnega odbora je bilo razvidno, da imamo v Sloveniji zdaj 63 obratujočih kinematografov. Združenju predseduje g. Milan Kham. Na zboru sprejeta resolucija zahteva, da bi se še tudi v naši državi omogočilo izdelovanje domačega filmskega žurnala.

*** Vojaška služba in članske pravice pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev.** Zakon o zavarovanju delavcev določa, da se v času orožnih vaj delavčev članstvo pri uradu ne neha in da se zavarovalni prispevki za ta čas ne plačujejo. Razen tega določa, da se čas vojaške službe zavarovancu vračunava v pokojninska leta, kakor hitro je bilo zanj vplačanih vsaj 50 tednov pokojninskih prispevkov. Da more urad zaradi teh določb po eni strani pravilno predpisati zavarovalne prispevke, odnosno jih za čas delavčevih orožnih vaj odpisati, po drugi strani pa delavčev vojaško službovanje upoštevati v pokojninsko dobo, je potrebno delodajalci in delavci z vojaškimi listinami ali od občine overovljenim prepisom ali izpisom prijavi okrožnemu uradu, od katerega dne in do katerega dne je član služil orožne vaje ali vojaško službo vobče. Podrobna navodila za to je urad objavil v svojem listu »Delavskem zavarovanju« številka sedma, ki ga morejo zanimanci dobiti brezplačno pri poslovalnicah okrožnega urada.

vse ljubčke, samo zasovraženega Golimina ne.

Čakajoč da se Julija vrne, je kakor v vročini hodil po njeni oblačilnici in se ustavljal, kadar je skozi vrata zaslišal kakšno glasnejšo besedo iz oddaljenega salona. Julijino stanovanje je bilo zelo veliko. Na eni strani je bila knjižnica, ki je bila zelo prostorna, skoraj kakor dvorana.

Vendar pa je časih Gaston ujel kakšno besedo prepira, ki se je odigral v salonu. Zdajci je začul:

»Podlo ste ravnali!«

Glas je bil grofov.

»Ne izgubljava besed,« je hladno odvrnila Julija.

»Ali hočete, da se končam?«

»Ni si vredno jemati življenja zaradi ženske.«

»Toda če človek to žensko obožuje... če brez nje ne more živeti?«

Zdaj se je prepir podel. Najbrž je hotel grof Julijo ganiti in je govoril tiše, toda dekleta ga je hladno odbijalo.

To je vendar začelo Gastona vznemirjati. Ko se je prepir zaostрил, se je komaj premagal, da ni planil v salon in vrgel na cesto tujca, ki je hotel Julijo odvreči iz Pariza. Ko so glasovi potihnili, se je sam nase jezil zaradi te slabosti.

»No, hvala bogu,« si je rekel, da bi se potolažil, vendar sem čisto ozdravel od svoje blazne zaljubljenosti.«

Med tem pa se je položaj v salonu čedalje bolj zapletal in Julija, ki je bila že sita pre-

»Torej,« je vzkliknil grof, »nikakor ne marate iti z menoj?«

»Nikakor ne!«

Po kratkem molku je še dodala:

»Se hvaležni mi boste za to kdaj pozneje.«

»To ne bo mogoče, ker ne bom več živ!«

»Spet stara pesem! Zakaj tako radi govorite o smrti? Ko ste vdrli v mojo hišo, nisem bila sama. Dovolite mi, da vas zapustim in da vam rečem: do svidenja... čez tri ali štiri leta... ko spet najdete kakšen zlat rudnik... v Kaliforniji ali pa kje drugje!«

»Le pojdite k svojemu ljubčku!« je rezko odvrnil grof. »Preveč vas preziram, da bi vas mogel ubiti, toda preklinjam vas! Čutili boste, kako strašno je prekletstvo umirajočega.«

Po teh besedah je Julija zaloputnila vrata in se vrnila v oblačilnico. Mirna je bila in po sili se je še smehljala. Le v lica je bila rdeča in oči so se ji razburjeno iskriale.

»Naposled sem se rešila tega norca!« je vzkliknila. »Čisto prav je, da ga je Marica spustila v salon. Zdaj se vsaj vračal ne bo več!«

»Tudi jaz mislim tako,« je odvrnil Gaston.

»Ali si prisluškoval?«

»Prisluškoval nisem... nehote sem ujel nekaj besedi.«

»Ali misliš, da me grof Golimin ljubi tako, kakor hočemo me ženske, da bi nas moški ljubili? Živo, vroče, blazno, da bi se za nas ubili?«

»Kdor se misli končati, tega ne obeša na križ.«

»Prejmi Golimina, dragi moj! Pravi no-

rec je in znal bi prevrniti ves Pariz, samo da bi dosegel svoje.«

»Ne skrbi me preveč zanj. Upam, da ga ne bom več srečal.«

»Prav praviš, prijatelj. Preveč ti čvekam o njem. Prosim te, pozabi te neprijetne trenutke. Hvaležna sem ti, da se nisi upiral, ko sem se hotela odkrižati svojega zasledovalca. Hvaležna sem ti in dobro veš, da znam svoj dolg zmerom pošteno poplačati,« je dodala z nasmeškom, ki bi bil premočil najbolj hladnokrvnega starca. »Nalila ti bom skodelico čaja, ki sem ga dobila včeraj iz Moskve, pa brez posredovanja Varšave...«

»Najlepša hvala!« je odvrnil Gaston. »Opolnoči moram oditi. Zdaj je pol dvanajstih, pa se moram s teboj še o nečem pomeniti.«

»Kaj mi pa misliš povedati?«

»Da sem sklenil stopiti v sodniško službo.«

»Vidim, da je bilo vredno žrtvovati nocojšnjo predstavo v operi, da to slišim. Oblekel si boš torej črno oblačilo in si obril brke...«

»Za vse to je še dovolj časa. Najprej bom prišel k sodišču kot pripravnik. Zato pa moram izpremeniti svoje dosedanje življenje.«

Julija je presunljivo pogledala svojega ljubčka.

»Na tak način se torej hočeš ločiti od mene?«

»Morava se ločiti,« je mirno odvrnil mladi mož.

»Beseda je poštena, toda tvoje dejanje ni tako.«

Gastona so te besede zbudile, pa se je premagal in rekel:

(Dalje)

* **Za ureditev poštne zvez z Ameriko.** Centrala industrijskih korporacij v Beogradu je predložila poštenu ministarstvu vlogo za zahtevo po ureditvi našega poštnege prometa s prekomorskimi državami. Odkar je stopila Italija v vojno, vzdržuje naš poštni promet z Ameriko samo prekomorsko letalo na progi med Lisabono in Ameriko. Industriji predlagajo rešitev tega vprašanja pri zdajšnjih gospodarskih pogajanjih z Nemčijo. Upajo, da bi Nemčija pristala na vzpostavitev potrebnih zvez preko Italije in Francije do Portugalske, od koder vozijo nevtalne ladje v Ameriko.

* **Devin ima spet dekanijo.** Pred letom dni je bila ukinjena dekanija v Devinu v Julijski krajini in njen sedež prenešen v Nabrežino. Župnija Devin je bila priključena dekaniji v Trzinu. Nedavno pa je bila dekanija Devin spet vzpostavljena. Za dekana je namesto dekana g. Grbca v Nabrežini, ki je premeščen, imenovan devinski župnik g. Della Tolla.

* **Večje število sezonskih delavcev iz Hrvaškega Zagorja in Medmurja** je zadnje dni odpotovalo v Nemčijo. Bilo jih je več tisoč.

* **Dva grobova v Julijski krajini.** V Ravnanah na Cerknem je umrl v starosti 54 let posestnik Franc Drolc. Bil je zelo priden gospodar. V Ivanjem gradu pri Komnu je po daljšem bolehanju izdihnil g. Alojzij Dugulin, star 70 let. Do zadnjih let je rajnik vodil v Trstu pekovsko obrt. Ko se je umaknil iz svojega podjetja, je živel v Gorici, nazadnje pa se je vrnil v svojo rodno vas, ki jo je kot zaveden Kraševac iskreno ljubil. — Obe ma rajnikima blag spomin!

* **»Seljački dom« svari.** Glede na dogodke, ki so se odigrali v Zagrebu, glavno glasilo Hrvatske seljačke stranke »Seljački dom« ostro obsoja one, ki se navdušujejo za tujce, ter piše med drugim: »Frankovci in komunisti se že vseh 20 let navdušujejo za tujce in za razne tuje tvorbe. Vsako priliko so izkoristili, da bi izvali nespornost v hrvatske mnarodu. Hrvatski narod pa bo tudi v zdajšnjih časih dokazal vsem hlapcem tujcev, da je njegova sloga nezlomljiva. Hrvatski kmečki narod se ne boji groženj teh gospodov, češ da bodo prišli tujci in že pokazali hrvatskemu narodu.«

* **Smrt uglednega veleposestnika.** Pri Sv. Martinu pri Vurbergu je preminil ugledni veleposestnik g. Ivan Klemenčič, ki ima velike zasluge za gospodarski napredek domačega kraja. Odlikovani je bil z zlato kolajno. Na zadnji poti ga je spremljala množica

znancev in prijateljev. Vrlemu možu časten spomin, žalujočim iskreno sočutje!

* **Smrt dobre žene.** Te dni je umrla v Mariboru ga. Amalija Lenardičeva, rojena Škarbarjeva. Ni mogla preboleti smrti svojega moža. Januarja letos se je bila preselila s svojo hčerko v Zagreb, kjer je kmalu zatem zbolela. Zaželela si je nazaj v Maribor. Zatekla se je v mariborsko bolnišnico. Bolezen pa je bila neozdravljiva. Blaga pokojnica je bila dobrosrčna gospa in zavedna narodna žena. Blag ji spomin!

* **Društvo za podpiranje ubogih jetičnih otrok v »Smrečinah«, sanatorij Topolšica,** priredi v nedeljo 4. avgusta ob 14. javno tombolo na travniku nasproti gasilskega doma v Topolšici. Čisti dobiček tombole je namenjen za podpiranje in zdravljenje ubogih jetičnih otrok v državnem zdravilišču Topolšici. Glavni dobitki tombole so: 1. slika, okrašena s 40 kovanci po 50 din, 2. moško kolo (vredno 1600 din), 3. slika, okrašena s 20 kovanci po 50 din, 4. slika, okrašena s 20 kovanci po 50 din, 5. 50 metrov šifona (vrednega 650 din), 6. krupon (500 din), 7. pet in pol metra blaga za moško obleko v vrednosti 450 din, 8. 85 kilogramov moke v vrednosti 380 din, 9. naslanjač (podložen) v vrednosti 350 din, 10. plašč Hubertus v vrednosti 320 din, 11. odeja, šivana, v vrednosti 200 din. Vrednost glavnih dobitkov znaša 8750 dinarjev in več sto drugih prav lepih dobitkov je vredno 8250 din. Skupna vrednost dobitkov je torej 17.000 din. Med tombolo bo igrala godba »Zarja« iz Šoštanja. Za dobre jestvine in pijačo kakor tudi za zabavo bo skrbela gasilska četa iz Topolšice.

* **Sprejem mladeničev v strojno mornariško šolo** v starosti od 15 in pol do 18 in pol leta in strokovno mornariško šolo v starosti od 16 do 18 let. Rok za prijavo je do 31. avgusta. Vsa zadevna poiasnila dobite ustno ali pismeno: Koncesionirana pisarna Per Franc, kapetan v p., Ljubljana, Maistrova ulica 14. Za pismeni odgovor je priložiti kolek za 10 din.

* **Ljudska samopomoč v Mariboru,** zavarovalna zadruga z o. j., je imela v nedeljo 14. t. m. svoj redni občni zbor izvoljenih delegatov, ki je pokazal razveseljevo napredovanje te naše domače institucije v letu 1939. Iz poročila zadružnih funkcionarjev je razvidno, da je imela Ljudska samopomoč ob koncu leta 1939 na 7000 članov, ki so zavarovani za več kakor 53 milijonov dinarjev. Bilanca izkazuje nad 37 milijonov prometa. Aktiva znašala čez 8 milijonov dinar-

jev, matematične rezerve 7.346.684 din, varnostni sklad 442.275 din. Dosedanji odbitek za pogrebno se je znižal od 18 odstotkov na 15 odstotkov, veljaven od 15. julija l. 1940. Zavod poseduje na Aleksandrovi cesti svojo palačo in v Kolodvorski ulici dve stanovanjski hiši po bilančni vrednosti nad 4 milijone dinarjev. Dosedanji predsednik g. dr. Ivo Šorli je zaradi preselitve v Kranj izstopil iz odbora. Za njegovega nevenljivega zasluge za procvit zavoda ga je občni zbor izvolil za častnega predsednika. Zavoljo tega so se izvršile dopolnilne volitve upravnega odbora.

* **Zanimive prerokbe, ki se presenetljivo točno izpolnjujejo.** Leta 1555. je izšla v Franciji zanimiva knjiga, ki jo je spisal znani francoski učenjak in zdravnik Mihael Nostradamus (1503 do 1566). V tej knjigi je Nostradamus v verzih opisal usodo evropskih držav in sveta za 23 stoletij naprej. Že za časa njegovega življenja so zbudile prerokbe silno pozornost, saj je napovedal med drugim tudi nesrečno smrt kralja Henrika II., ki je bil ubit na turnirju. Tudi poznejša zgodovina je pokazala, da je Nostradamus presenetljivo točno napovedal vse velike izpremembe, ki so se izvršile v Evropi v zadnjih 400 letih. Med drugim je zelo podrobno opisal francosko revolucijo, slavo in padec Napoleona, izpremembe v drugih evropskih državah, zlasti atentate na vladarje. V sedanjih dobi so njegova prerokovanja zbudila spet silno zanimanje, ker se čudovito izpolnjujejo vsi dogodki, katere je jasno videl napovedal pred 400 leti. Nostradamus je napovedal nastanek in potek pretekle svetovne vojne, med drugim tudi sarajevski atentat, polom osrednjih velesil, ustanovitev Društva narodov in njegov razid, atentat na našega kralja Aleksandra v Marseilleu, nastanek evropskih diktatorjev Mussolinija in Hitlerja, holjševiško revolucijo v Rusiji, nastanek ljudske fronte v Franciji, špansko revolucijo, pričetek sedanje vojne, zasedbo Češkoslovaške, poraz Poliske in Francije v tej vojni, napad na Anglijo, vstop Italije v vojno, povrh pa tudi uporabo najnovejših bojnih sredstev — letal, tankov, podmornic, strupenih plinov in padalcev. Nostradamusova prerokovanja, ki se v originalu hranijo v vatikanski knjižnici, so bila že zdavnaj prevedena v vse evropske jezike. Bavili so se z njimi številni učenjaki, ki so izdali posebne razlage. Mnogi so jim oporekali verjetnost, toda zgodovina, predvsem pa dogodki sedanjice vojne, dajejo Nostradamusu prav. Silno

EMILIO SALGARI IZGNANCI

Sergej je pregnal grenkost svojega tovariša Ivana s tolažečim upom:

»Boste videli, da se bo našel kdo, ki nama bo odvzel ti verigi!«

»Ali mislite na svojo sestro, polkovnik?«

»Da, in na hetmana Baunja! Toda tiho, živa veriga se budi!«

12. poglavje SKOZI SIBIRIJO

Kaznjenci, naphani po dvoranah in celicah, so bili povedeni k zajtrku na dvorišče. Njih oblačenje jim ni jemalo mnogo časa. Globok vdih ledenega zraka jim je moral nadomeščati vodo za umivanje. Prah in umazanost so lahko z golih prsi in srajc samo stresli. Obveze pod nožnimi obročki so se obnovile. Skoro vsi so imeli krvaveče rane pod železom.

Po razdelitvi suhega, sivega sibirskega kruha so prinesli velike čebre temne, le na pol kuhane ržene kaše.

Nato je veriga spet nastopila potovanje. Spredej navadni zločinci, v sredi politični, nazadnje pa ženske in vozovi. Tako je korakalo pet sto ljudi v spremstvu treh kompanij kozakov počasi, žvenketaje z verigami skozi nepretrgano padajoči sneg.

Hujši bi prvi dan pohoda ne bil mogel biti za oba jetnika. Pihal je leden, oster veter,

da jima je pokala koža. Snežinke so jima silile v obleko.

Neizmerna bela ravnina, na katero je zdaj pa zdaj posijalo blede zimsko solnce, je imela na sebi nekaj neskončno žalostnega, kar je segalo globoko v srca. Odsev z bele odeje je boleče bodel v oči. Živa veriga je morala korakati brez odmora. Odpočitek na prostem pa bi bil sicer pri tem snežnem viharju in mrazu pomenil za marsikoga življenjsko nevarnost. Zato so počivali samo v etapah.

Sergej in Ivan sta korakala molče in sklonjenih glav v zadnji vrsti. Bila sta drug na drugega prikovana. Vezi so jima povzročale bolečine.

Vročekrvi Ivan bi se bil gotovo spet znoval upri, toda bližina hetmana Baunja ga je zadrževala.

Ta je pač slutil, kakšne misli so se porajale v glavah obeh izgnancev, pa se je zato večkrat peljal na saneh tesno mimo obeh, da jima je s pogledi dajal poguma.

Za stepami Zapadne Sibirijske so se dvigali v zrak zadnji vrhunci Altajskega velegorja in Sajanskih gor. Čeprav so bili že zelo oddaljeni, so se v čistem zraku vendarle že videli visoki vrhovi azijskih orjakov.

Altajsko gorovje spada med največja najvišja gorovja tega dela zemlje. Razteza se na daljavo kakšnih 4400 kilometrov. Začenja se blizu Udala z vrsto golih, slabo zaraslih

grčev, ki jim pa kmalu sledijo visoke gore. Nekatere med njimi dosežajo višino 2500 metrov. Bieluka je celo 3351 metrov visoka.

Vrhove tega orjaškega gorovja, ki tvori mejo med Sibirijo in Kitajsko, pokriva delno večni sneg. Njih strmine so delno zarasle z igličarji, delno pa pokrite z ledeniki. Ostali gorovji Sajansko in Tianšankanskijsko, ki tudi tvorita mejo med Sibirijo in Kitajsko, nista nič drugega kakor zadni konci velikega Altajskega gorovja.

Po prekorakanju dvanajstih verst so proti poldnevu na ukaz poveljnika kolone eno uro počivali v gostem smrekovem gozdu. Od mraza otrdeli kaznjenci se zavoljo utrujenosti že niso mogli več dalje vleči.

Ob eni uri sot vstali, da nadaljujejo pot. Vmesna etapa je bila oddaljena še trinajst verst. Šele, ko je bilo že precej mračno, so skozi snežni vihar dospeli tjakaj. Bilo je na pol razpadlo leseno poslonje, ki so ga sestavljali le hodnik, nekaj celic in večji prostor, v katerega je šlo samo stopetdeset oseb. Zavoljo tega je morala večina jetnikov taboriti na dvorišču v snežnih jamah po zgledu sibirskih lovcev.

Sergej in Ivan sta dobila zavetje na hodniku, in sicer poleg hetmanove sobe. Ta je hotel tako nevarna izgnanca imeti zmerom pred očmi. Nasledno jutro sta oba spet našla v žepih nekaj okusnega živeža.

Pohod kolone se je nadaljeval čez Ašinsk, majhno ob nekem pritoku Oba stoječe naselje proti Krasnojarsku, glavnemu kraju pokrajine, ki je štela 52.000 prebivalcev.

Zjutraj 16. januarja je kolona že preko-račila zmrzli Jenisej. Ta reka, ki deli Zapad-

so zanimive njegove napovedi o bodoči usodi Evrope po sedanji vojni. (—).

*** Veliko gospodarsko poslopje žrtev ognja.** Nedavno ponoči se je vnelo veliko, po lanskem požaru obnovljeno gospodarsko poslopje poleg vile »Livade« v Gaberju pri Celju, last veleposestnice ge. Adele Dečkove, vdove po znanem narodnem voditelju dr. Ivanu Dečku. Goreti je začelo v prvem nadstropju poslopja, kjer je bil stroj za rezanico. Ogenj se je hitro razširil na vse ostrešje in na zalogo slame in sena. Na kraj požara so prihiteli gasilci iz Gaberja, Celja in Škofje vasi. Gasilec se je po napornem delu posrečilo pogasiti ogenj in rešiti del poslopja. Ogenj je uničil ostrešje in gorljive dele v prvem nadstropju, hmeljsko sušilnico in veliko zalogo sena in slame. Škoda znaša okrog 150.000 din, a je le delno poravnana z zavarovalnico. Kaže, da je požar zanesel zločinska roka.

*** Fantiček je pogoltnil strup.** Poltretjeletni sinko posestnika Jožeta Severkarja, po domače Klamfarja, v Zgornjem Hotiču se je igral na dvorišču in nedač od domačega psa, ki je privezan pred hlevom, našel belo kroglico. Ker je menil, da je našel sladkorek, je vtaknil kroglico v usta. Kmalu nato pa je zakričal in se zrušil na tla. Domači niso vedeli, kaj se mu je primerilo. Ko pa je oče opazil, da je tiščal med zobmi čudno kroglico, je zaslutil, da je to strup. Vse prizadevanje, da bi rešili fantička, je bilo brezuspešno. Verjetno je, da je hotel kdo spraviti s sveta psa, pa je vrgel predenj strupeno kroglico, ki pa je pes ni použil, temveč je prišla v roke nedolžnemu otroku. Uvedena je preiskava.

*** Za noškodbami je umrl.** Pred dnevi se je pripetila 19letnemu posestnikovu sinu Francu Soierju z Viča, ko je v strugi Gradašnice nakladal gramoz na voz, huda nesreča. Polna truga se je z vso težo zrušila nanj in ga pokopala pod seboj. Ponesrečenca so nezvestnega takoj preneliali v bolnišnico. Kljub skrbni negi zdravnikov je čez nekaj dni umrl.

*** Tragična smrt železniškega inženjerja.** Te dni se je vrnila soproga g. inž. Vladimira Mikuža, železniškega svetnika s poštne domov v stanovanje v Kotnikovi ulici v Ljubljani. Ko je prišla do stanovanja, jo je obšla zla slutnja. Iz kuhinje je udarjal zašuševonj po plinu. Odrla je kuhinjo in vsa prestrašena zapazila svojega moža ležati na tleh nečistega. Hitro je odrla okno in poklicala

sosede na pomoč. Vsaka pomoč, da bi njene moža, ohranili pri življenju, je bila zaman. Policijska komisija je mogla le ugotoviti, da je pokojnik umrl zaradi zastrupljenja s plinom. Pokojnik si je ponoči najbrž skušal skuhati kavo, pa je zaspal in pozabil prižgati plin, ki je bil odprt. Pokojnik je bil med železničarji zelo priljubljen.

*** Vlak mu je odrezal noge.** V soboto popoldne je stal 60letni posestnik Avgust Lovrenčič iz Tekačevega na železniški progi v Rogaški Slatini in štel denar. Tedaj je privozil vlak, katerega Lovrenčič ni opazil. Vlak je pregazil Lovrenčiča in mu odrezal obe nogi pod kolonom. Ponesrečenca so odpeljali v celjsko bolnico, kjer je izdihnil.

*** Kamniške planine je pobelil sneg.** V noči na soboto je v Kamniških planinah snežilo. Sneg je pokril vse vrhove osrednjih Kamniških planin od višine 1600 metrov. Pobelil je tudi vrh Kravca in Velike planine. Ljudje ne pomnijo, da bi sneg sredi julija zadel tako nizko.

*** Štrigova že dolgo ne pomni tako strašne toče.** V petek popoldne se je vsula na Štrigovo in okolico debela toča. Padala je kakih 20 minut. Vmes so bila posamezna ledna zrna debela ko orehi. Debela toča, kakršne ljudje tu še niso videli, je vzela skoro ves pridelek. Zito je zbito k tlom. Turščica je videti s svojim razklanim listjem kakor trnje, krompir moli v zrak gole peclje, ker mu je listje odsekano solnčnice stoje puste kakor kolje, buče pa so zbite v zemljo. Vrtovi so čisto uničeni. Vsa zelenjava, zlasti ona z večjim listjem, je zdrobljena. Po temopuščanju vrt ne bo nudil vsaj mesec dni nobene koristi. V sadovnjakih je pod drevesi malo listja in med listjem mnogo pecljev in vejic s plodovi. Na drevju viseči plodovi pa so močno poškodovani. Trta v vinogradih je izgubila s to točo nad 70 odstotkov obetajočega prideka. Silen naliv s točo je močno poškodoval na nekaterih mestih ceste in poti. Pomoč je ljudem nujno potrebna.

*** Mrtvega so našli.** V soboto zvečer je našel neki možki, ki se je vračal v mesto, pod Hribom sv. Jožefa nekoga nepremično ležati na tleh. Menil je, da je šlo za pijanca. Ko pa se ga je dotaknil, je občutil, da je mrtev. Takoj je o najdbi obvestil policijo. Policija je ugotovila, da je to znani 50letni slikar Bezgovšek Alojz iz Čreta pri Celju. Gladni zdravnik je ugotovil, da je Bezgovška zadela srčna kap. Pri pokojniku so našli 6000 din.

*** Smrtna nesreča na savinjski progi.** Na Žumrovem križišču je nedavno zvečer zgrabila lokomotiva zadnjega savinjskega vlaka 54letnega železniškega kurjača Nedoha Franca iz Loznice pri Celju. Nedoh je bil verjetno nekoliko vinjen in ni opazil prihajajočega vlaka, ko je šel čez progo. Lokomotiva mu je zlomila tilnik in je bil Nedoh na mestu mrtev.

*** Nad Litijo se je utrgal oblak.** V noči na soboto sta imeli Litija in okolica silno nevihto. Nedvomno se je v bližini utrgal oblak. Bil je to, kakor kažejo naprave za merjenje dežja, najbolj moker dan Litije v letošnjem letu.

*** Toča v ljutomerskih vinogradih.** V petek je prihrumela nad ormoško-ljutomersko pokrajino silna nevihta. Najprej se je vili dež, po nekaj minutah pa je začela padati gosta, debela toča. Kljub temu, da je toča padala med dežjem, je napravila precej škode po zelenjavnih vrtovih, sadovnjakih in vinogradih.

*** Kako se je ponesrečil Kuralt Anton mlajši.** O nesreči smo prejeli od njegovih svojcev tole sporočilo: V nedeljo 23. junija okrog 18. ure se je peljal Kuralt Anton ml., delavec iz Godešiča, po betonirani cesti v smeri iz Medvoda proti Jeperci. Približno v sredini tega odseka je na desni strani tik gozdiča majhna branjarja, kjer se prodajajo presne jagode. Tam je mladi Anton opazil svoje prijatelje in je imel namen pridružiti se jim. Začel je svoje kolo obračati z desne strani ceste proti sredini, da bi tako lažje zavil s ceste. Prav v tistem trenutku pa je privozil za njim v isti smeri iz Medvoda z osebnim avtom g. Demšar Dušan, sin posestnika in gostilničarja iz Žirov, z veliko brzino. Mor da je imel namen prehiteti mladega Antona, katerega je v tem trenutku njegov avto zadel od zadaj in ga zavoljo brzine vrgel tako, da je nesrečnejš padel na predni del avtomobila in si polomil rebra. Usoden udarec pa je dobil na zadnjem delu glave. V trenutku nesreče je pihal močan veter in zaradi šuma drevja v gozdiču ni mladi Anton slišal prihajajočega avtomobila. Mladi Anton je takoj po nesreči izdihnil.

*** Meningitide v Zasavju bo menda konec.** V litijski zasilni bolnišnici, ki je bila ustanovljena zato, da ni bilo treba prevažanja v ljubljansko bolnišnico, so samo še trije bolniki. Pa tudi njim se je stanje že tako izboljšalo, da bodo v nekaj dneh odpušteni domov. Ker se dviga toplota, ki je najhujši sovražnik meningokokov, kakor pravimo povzro-

no in vznožno Sibirijo, je ena izmed največjih sibirskih rek. Izvira v Mongoliji pri Kosogou in teče med majhnim Abajem in Sajanskimi gorami skozi Sibirijo. Po toku 1341 milj se izliva nasproti otoka Sibirjakova v Ledeno morje.

Ko je bil vod izgnancev, katerih kozaško eskorto je izmenjala polovica konjenškega škvadrona iz Jenisejska, prekorajil reko, je korakal dalje v Kansk, glavni kraj okrožja enakega imena s kakšnimi 50.000 prebivalci.

Do leta 1836 je bila vsa ta pokrajina skoro še čisto neznana. Pokrivali so jo le pragozdovi, stepe in močvirja, v katera se je človek do kolena pogrezal. Prebivali so tod le redki Tataři in druga plemena. Šele odkritje ležišč zlata in peska z latim zrnjem, posebno v strugah rek Biruse in Usolke, je privabilo številne priseljence. Ti so začeli obdelovati zemljo, zgradili so ceste in izsušili mnogo močvirnatih zemlji. Kljub temu je bilo v času te zgodbe tamkajšnje prebivalstvo še zelo redko.

Ziva veriga je nadaljevala pot skozi smrekove in brezove gozdove, čez zmrzla močvirja in gole griče. Ostri vetrovi, ki so prihajali z zledenelih vrhov Sajanskih gor, so ovirali njihovo korakanje.

Dne 20. januarja so počivali pri etapi Nižnem Udinsku, glavnem kraju istoimenskega okrožja in prvi trdnjavi irkutske gubernije. Čez nekaj dni bo paravana dosegla glavno mesto vzhodne Sibirije, bogati Irkutsk. To je bilo najrazkošnejše mesto daleč naokoli.

Ko je bila cesta Vladimírka iz območja step in močvirij ter se je vila med gozdnatimi gorami, je bil mraz manjši. Tu in tam se je opazilo obdelano zemljišče hkratu z

majhnimi vasmi. Zdaj pa zdaj so srečali sani, hiteče proti Jenisejsku, naložene z živalskimi kožami in živežem iz Transbajkalije ali pa s kitajske meje.

Tudi so večkrat naleteli na skupine ljudi. Bili so Tonguzi, katero ime so jim dali Tataři zaradi njihove nesnažnosti. Njih pravo ime je prav za prav Buki.

Tonguzi so sredne postave, imajo ploščate obraze, majhne, živahne oči, ravne nosove in male brade. Njih dolgi lasje so bili spleteni. Nosili so dolge kožnate suknje, široke hlače in pisane, s steklenimi kroglicami okrašene škornje.

Bili so odlični jezdec in lovci. Oblastva v Irkutsku so se jih posluževala kot stražnikov ob kitajski meji. Kljub vsemu prizadevanju ruskih popov, da bi jih pridobili za pravoslavno cerkev, so ostali pogani, se pokorili svojim šamanom (neke vrste čarovnikom) in častili Boo kot svojega največjega boga. Njih božanstva so bila tudi sonce, mesec in zemlja.

Tudi številne Burete, ki so bivali v okolici Bajkalskega jezera, so srečali na cesti. Bureti so imeli isto vero kakor Tonguzi, razlikujejo pa se od njih po zunanosti. Bureti so večji in debelejši, vendar ne tako krepki. Imajo redke lase in njih polt je bleđa, skoro bolehná. Pečali so se bolj z ribištvo kakor z lovom in so sloveli kot spretni mornarji.

Dne 24. januarja je dospela kaznjenska kolona po pospešenem pohodu v Katuisk in 27. dalje v Katulik. S tem je stopila v široko Angarsko dolino in je bila že prav blizu tistemu slovečemu jezeru Sredne Azije, ki ima plimo in oseko kakor morje in katerega viharji so silnejši kakor viharji na morju. Po

dveh zadnjih etapah so naposled opoldne dne 1. februarja z vrha nekega hriba zagledali bleščati v bledem zimskem sončnem sijju zlate kupole glavnega mesta Vzhodne Sibirije. Gledali pa niso v mesto z občutki veselja.

13 poglavje

RUDNIK ALGASITAL

Trideset let pred to zgodbo je bil Irkutsk skoro še vas. A petdeset let prej je sestojal le iz nekaj lesenih koč, v katerih so bivali Bureti. Zdaj pa je bil po zaslugi ruske vlade najlepše in največje mesto vse Sibirije.

Stoji 50.000 verst oddaljen od Moskve na kraju, kjer se stekata reki Irkut in Angara. Od Balkajškega jezera je oddaljen okoli 80 verst.

V času te zgodbe je bilo mesto le malo podobno evropskemu mestu. Imelo pa je široke ceste s hodniki za pešce, velike vrtove, velike brezove drevorede in široke kanale. Poleg velikih hiš je bilo še vse polno lesenih koč. Razsežna skladišča so bila polna blaga iz Evrope in Kitajske. Hoteli in kavarne niso zaostajali za onimi v Moskvi in Petrogradu (zdaj Leningradu). V gimnaziji so imeli za učna predmeta tudi kitajščino in japonščino. Razen veličastne guvernerjeve palače, gledališča, vojašnice in neogibne jetnišnice je imelo mesto tudi nekaj tvornic in podjetij, ki so kuhale žganje.

Prebivalstvo, ki je štel 50.000 duš, je sestajalo iz mešanice Rusov, Sibirijcev, Buretov, Tonguzov, Mongolov in izgnancev. Zlatih je bilo kakih petsto.

Ko je bila kaznjenska četa prekorajila višine, je počasi stopala v Angarsko dolino.

čiteljem meningitide, je verjetno, da ne bo novih obolenj.

* **Državna žrebčarna na Moti zgorela.** V nedeljo je nastal požar v državni žrebčarni na Moti pri Ljutomeru. Vzroki ognja še niso znani. Poslopje je pogorelo v dveh urah. Le skrajno krilo, v katerem je bila pisarna, je ostalo v glavnem nepoškodovano. Živino so rešili. Pri gašenju so si mnogo prizadevali domači fantje z Mote. Le njihovemu pogumu je pripisati, da so še o pravem času spravili iz gorečega poslopja osem državnih žrebcev in 22 žrebet. Gasit so prihiteli gasilci iz Ljutomera, Pristave, Cvena, Babincev, Mote, Križevcev in Spodnjega Krapja.

* **Huda avtomobilska nesreča.** V bližini Slovenske Bistrice se je v nedeljo pripetila huda avtomobilska nesreča. Z osebnim avtom se je poveljnik mariborskega 45. pehotnega polka polkovnik g. Božović v družbi z več svojimi sorodniki odpeljal na izlet. V bližini Slovenske Bistrice je, kakor kaže, počila pnevmatika zadnjega kolesa in vozilo se je zaradi tega z vso silo zaletelo v neko drevo ob poti. Polkovnik g. Božović je bil nevarno poškodovan na glavi in nogah. Njegova teta Ljubica Davidovičeva pa je dobila take poškodbe, da je umrla. Polkovnika g. Božovića so takoj prepeljali v Maribor. Zdravniki v splošni bolnici si prizadevajo, da mu rešijo življenje. Polkovnikova soproga in trije sinovi pa so dobili le lažje poškodbe.

* **Smrtna nesreča na postaji v Rogaški Slatini.** V soboto popoldne se je pripetila na postaji v Rogaški Slatini prometna nesreča, ki je terjala življenje 60letnega posestnika iz Tekačevega pri Rogaški Slatini Lavrenčiča Avgusta. Lavrenčič je stal na postaji v bližini tira. Prešteval je denar in ni opazil prihajajočega vlaka, ki je z vso silo treščil vanj. ga podrl in mu odrezal obe nogi pod kolonom. Nesrečnega so takoj prepeljali v celjsko bolnišnico, kjer pa je ponoči izdihnil.

* **Usodna nesreča mladega Jeseničana na Mariborskem otoku.** V mariborski bolnišnici je umrl mladi Ciril Novak z Jesenic. Smrt je nastopila kot posledica usodne nesreče, ki je zadela Novaka v kopališču na Mariborskem otoku. Nedavno je obiskala Maribor številnejša izletniška skupina z Jesenic. Fantje so si ogledali mesto in okolico in šli tudi v kopališče na Mariborski otok, ki jim je zelo ugajalo. Kopali so se. Ciril Novak pa je poskusil tudi skakati v bazen. Ko pa se je spet z velike višine pognal v bazen, se mu je skok ponesrečil. Padel je tako, da so ga

morali potegniti iz vode. Ni več mogel stopiti na noge in so ga reševalci prepeljali v bolnišnico, kjer so zdravniki ugotovili, da si je Novak poškodoval hrbtenico. Poškodba je bila smrtna in vsa zdravniška umetnost ni mogla rešiti mlado življenje.

* **Najden mrtvec.** V Dravljah so našli mrtvega 47letnega brezposelnega zidarja Antona Groma z Vrhnike. Grom je prenočeval v listnjaku, kjer ga je zadela srčna kap.

* **Smrten padec.** Služkinja gostilničarja Ivana Usenika na Dolenjski cesti v Ljubljani je našla v domači šupi mrtvega neznanca. Policijska komisija je ugotovila, da je bil mrtvec 68letni izdelovalec suhe robe Peter Požar iz Zimaric pri Sodražici. Požar je prenočeval v Usenikovi šupi. Vse kaže, da je ponoči vstal in hotel iti na stran, pa je v temi padel skozi odprtino več metrov globoko na tla. Priletel je z glavo naprej in mu je počila lobanja. Požar je bil najbrž pri priči mrtve.

* **Nenavadna smrtna nesreča.** V Gradiški pri Besnici se je pripetila nenavadna smrtna nesreča. Tam je živel na preužitku 68letni bivši krojaški mojster Viktor Babič s svojo ženo. V soboto se je stari zakonski par zabaval na ta način, da sta se mož in žena gugala na gugalnici, ki je bila napravljena pred hišo za zabavo otrok. Najprej je mož pognal ženo, nato pa je žena gugala moža. Pri tem je pa žena gugalnico pognala nekoliko previsoko, da je stari mož v velikem loku odletel na tla in si nalomil hrbtenico. Po odredbi zdravnika so ga takoj prepeljali v mariborsko bolnišnico, kjer je umrl.

* **Smrtna nesreča mladega mehanika.** 17 let stari mehanik Karel Meznec iz Trsta je bil zaposlen na nekem žerjavu v tržaški ladjedelnici. Nenadno se je žerjav približal žičam po katerih je bil napeljan tok visoke napetosti, tako da je fant s hrbtom zadel ob nje. Nezavesten je omahnil s žerjava. Sicer so ga naglo prepeljali v bolnišnico, a je mladenič kmalu nato umrl.

* **Drava naplavila truplo.** Pri Selnici ob Dravi so našli na obrežju reke naplavljeno truplo fanta, starega kakih 16 let. Truplo je bilo čisto golo, na glavi pa so se poznale rane od poškodbe. Kakor se vidi, je nesrečnejš utonil pri kopanju, rano na glavi pa je dobil ali pri skoku v vodo, ali pa potem, ko so ga valovi metali v skale v strugi. V tej okolici ga nihče ne pozna.

* **Od strele zadet, ko je vedril pod drevesom.** Te dni je šel s koso na polje posestnik

Soršak Franc iz Gorenje vasi. 72letni mož pač ni slutil, da odhaja v smrt. Komaj je začel kositi, je prigmela nevihta. Stopil je pod hruško, da bi se ognil dežju. Nenadno pa je udarila strela v drevo. Soršak se je zgrudil na mestu mrtve. Morda gospodarjeva smrt niti ne bi bila brz odkrita, da ni bil z gospodarjem domači zvesti pes, ki je okrog mrtvega Soršaka neprestano skakal in cvilil. Domači so postali pozorni na psa in tako se jim je odkrila bridka resnica. Skušali so Soršaku pomagati, ali zaman. Rajnki je bil splošno priljubljen mož.

* **Motorno kolo ga je ubilo.** Na državni cesti pri Potočah pod Kamnjami se je pripetila smrtna nesreča. V 31-letnega delavca Stanka Bunca iz Dornberga, ki se je vozil s kolesom, je treščil motociklist Carmine Palumbo in ga s tako silo sunil po tleh, da je revež obležal nezavesten v krvi in kmalu nato izdihnil.

* **Samomor z napravo za ubijanje goved.** Nedavno se je 39letni duševno bolni gostilničar, mesar in posestnik Bogomir Brezinšek v Rogatcu zaprl v svojo sobo, pripravil napravo za ubijanje goved in se z njo usmrtil. Brezinška so takoj pogrešili. Njegova žena je našla vrata spalnice od znotraj zapahnjena. Poklicala je ljudi, ki so vdrli v sobo. Brezinšek je ležal oblečen na postelji in iz velike rane na desni strani mu je tekla kri. Sleherna pomoč je bila izključena. Brezinšek se je zdravil nekaj časa v bolnišnici za duševne bolnike v Novem Celju. Ker se mu je zdravje izboljšalo, so ga poslali domov. Pozneje pa se je zdravje spet poslabšalo in Brezinšek se je začel bati, da ne bo moral spet v bolnišnico.

* **Zahrbtni umor na Jesenicah.** Tvorčniški predelavec Tone Pintar, uslužben pri Kranjski industrijski družbi na Jesenicah se je vračal ponoči domov z družbo in je med potjo stopil za trenutek v stran. Tako je ostal sam. Ta čas je prihitel za njim neznanec in mu zasadil nož v levo stran prsnega koša. Pintar se je na mestu zgrudil. Prepeljali so ga v bolnišnico bratovske skladnice, kjer je pa čez pol ure izdihnil. Pokojnik je bil splošno priljubljen in miren fant. Bil je član Narodne strokovne zveze na Jesenicah. Doma je bil iz Gorenje vasi nad Škofjo Loko in je štel šele 38 let. Mořilec je najbrž Pintarja zamenjal s kom drugim, kajti pokojni ni imel sovražnikov in zato ni verjetno, da bi bil zahrbtni napad namenjen njemu. Oblastva so uvedla strogo preiskavo.

Zalostno sta gledala oba jetnika na sibirsko glavno mesto. Tam se bo začelo brezupno rudarsko življenje. V temnih hodnikih pod zemljo bosta živa pokopana.

»Zdaj smo tu,« je rekel Ivan svojemu tovarišu in globoko vzdihnil. V teku štiriindvajsetih ur bova že morala svoje mišice krepko napenjati. Ali bodo vsi ti bedni popotni tovariši deležni najine usode?

»Niso vsi določeni za suženjsko delo!« ga je poučil polkovnik. »Zločinci in drugi, ki so obsojeni v dosmrtno prisilno delo, bodo morali delati v rudniku. Tisti, ki so samo izgnani, ostanejo v Irkutsku, seveda pod policijskim nadzorstvom, da ne pobeget. Sicer pa so svobodni!«

»Od česa pa ti živijo?«

»Od svojega dela. Vlada ne skrbi za njih preživljanje. Obrtniki žive od tega, česar so se naučili, in profesorji od pouka. Učijo ali v šolah ali pa zasebno.«

»In midva, midva bova morala delati v rudniku s krampom in vozičkom, polkovnik. To nama bo večalo tek.«

»Kateremu pa ne bova mogla zmerom v polni meri ustreči. Porcije so baje zelo majhne. Hetman Baunje nama bo manjkalo!«

Cez čas je Ivan spet vprašal:

»Ali mislite, da je romar že prispel domov?«

»Da, če ni medtem umrl! Volkovi, medvedje ali tudi Tatari so ga lahko umorili!«

»Toda, recimo, polkovnik, da je romar došel čil in zdrav na Poljsko, koliko časa bodo potrebovali do naju ljudje, ki jih pošlje vaša sestra?«

»Tri mesece, če jih medtem ne polove.«

»Za božje ime, kako vi vidite vse črno! Če se to ne posreči, nama ostane še hetman.«

»Nanj lahko računava, toda le, če ostane v Irkutsku.«

»Ali je torej tudi ta nada nezanesljiva?«

»Prejšno noč mi je na vmesni postaji dejal, da prihaja nova kolona kaksnih štiri sto mož in da se boji, da je ne bo moral spremljati v Jenisejsk.«

Skozi špalir radovednežev je stopala karavana skozi Bolkajska vrata v sibirsko glavno mesto. Radovedneže sta privabila žvenket verig in ropot vozov. Toda nihče se ni upal psovati nesrečnike. Kaznjenskih kolon so bili že vajeni.

Šli so po dolgi Bolkajski in potem Angarski cesti do jetnišnice. V jetnišnici je bilo dovolj prostora, da se jetnikom ni bilo treba prepirati za prostor. Prvič so se po dolgih mesecih lahko udobno odpočili.

Ko so klicali jetnike, se je izkazalo, da je karavana od časa, ko se je sestavila v Tjumenju, izgubila okoli 130 mož, dalje 80 žensk in 170 otrok. Pomrli so zaradi mraza, boleznin in nesreč. 60 jetnikov je izvršilo samomor na ta način, da so se z glavami zaleteli v stene jetnišnice.

Nihče se ni brigal za mrtvece. Njih imena so v seznamu kratkoma črtali. Jetnike, obsojene na dosmrtno prisilno delo, so porazdelili v skupine.

Drugo jutro, še preden se je pokazalo sonce, je prišel hetman Baunje k svojima varovancema. Dal ju je sama zapreti v majhno celico, da je lahko nemoteno govoril z njima.

»Moram se posloviti od vaju! Rad bi ostal tu, da bi vama lajšal delo v rudniku in vaju varoval pred sirovostmi stražnikov, toda nisem mogel izposlovati, da bi me pustili tu!«

»Pripravljena sva potrpežljivo prenašati vse muke, samo da bi smela upati, da se vrnete sem.«

»Mislim, da bom čez dva meseca privedel nasledno kolono semkaj. Nato pa,« je zašepetal, »bom lahko, kakor upam, izvršil svoj načrt za vajino osvoboditev. Do takrat potrpite in ne počenjajte nepremišljenih reči. Prenašajte mirno vse muke. Govoril sem z guvernerjem o vas, polkovnik, da bi vam olajšal položaj. Pa mi ni niti odgovoril. Obtoženi ste nihilizma in ne smete upati, da bi pri kakšnem ruskem uradniku naleteli na usmiljenje.«

»Potrudila se bova, da bova mirna,« je rekel študent Ivan. »Vidim sicer, da se mi polkovnik smehlja. Ne verjame pač, da bi jaz pri svoji razburljivi naravi res ostal zmerom miren.«

»Ali prideva midva v rudnike v Verholensku?« je vprašal polkovnik.

»Ne, vaju pošljejo v algasitalske rove, da bodo mogli laže paziti na vaju. Še enkrat: na svidenje!«

Po teh besedah je obema prisrčno stisnil roko.

Pol ure pozneje sta morala Sergej in Ivan zlesti na sani hkratu z dvema zločincema, ki sta imela na obrazih v kožo vžgana zločinska znaka. Eskortirani so bili od štirih vojakov amurskega polka in policijske straže.

(Dalje)

Popotnikova torba

Slovo od vzorne šolnice

Zasip pri Bledu, julija

Dober učitelj pomeni zelo mnogo za vso vas. To posebno dobro vemo Zasipljani, ki smo imeli 16 let v svoji sredi vzorno učiteljico, upraviteljico šole gđ. Malči Jegličevu. Zdaj se je pa poslovila od nas, šla je v pokoj v svoj novi dom v Radovljici. V torek 2. julija smo imeli ginljiv poslovilni večer. Mnogo vaščanov se je prišlo posloviti od ljubljene učiteljice, kar je pač najboljši dokaz, da si je s svojim vzornim delom pridobila ljubezen in spoštovanje vseh starejših, posebno pa še mlajših, ki so bili njeni učenci.

Gđ. Jegličeva se je v Zasipu vsestransko udejstvovala. Bila je vzorna članica Slovenskega prosvetnega društva, podpornica članica gasilnega društva in poverjenica Vodničkove družbe. Največ zaslug si je pa vsekakor pridobila z vzorno vzgojo otrok. Sama prežeta s pravim narodnim jugoslovenskim duhom je vlivala mladini ljubezen do domovine in kralja vedno in povsod. Vzorna in vztrajna članica Sokola je zmerom požrtvovalno delovala. Tudi politični nasprotniki ji niso mogli ničesar očitati.

Bila nam je dobra in vzorna vzgojiteljica. Zelo jo bomo pogrešali, zato jo bomo ohranili v lepem spominu. Poslovili smo se od nje, njeno delo pa bo ostalo med nami, raslo, dajalo sad nam in njej v korist vsega naroda in države. Gđ. upraviteljici šole želimo, da bi še mnogo let s svojimi sestrama uživala pokoj v sreči in zadovoljstvu!

Strela je skakala okoli ljudi

Brusnice, julija.

Med nevihto, ki je divjala v ranih urah v soboto nad Brusniško dolino, je udarila strela v hišo posestnika Franca Hudoklina v Dolnem Suhadolu pri Brusnicah. Strela je ubrala svojo pot skozi streho, ki je krita s cementno opeko, na podstrežje in od tam skozi strop v spalnico, kjer je skakala s stene na steno in populila vse žeblje iz zidu. Pri tem je pometala s sten tudi vse slike. Križ je vrgla iz kota na zidano peč. Nato je skočila v stensko uro in v njej raztopila vse kovinske dele. Spravila se je potem znova na zid, od katerega je odluščila nekaj ometa.

Njene čudne igre pa še ni bil konec. Prekočila je končnico postelje, na kateri je ležal gospodar, in odtrgala z nje košček lesa tik ob gospodarjevi glavi. S postelje je skočila skozi zid v vežo, kjer je ruvala po cementnem tlaku, in iz veže v kuhinjo, kjer je vrgla polico z lonci na tla. Ko je še v kuhinji odluščila nekoliko ometa z zida, se je izgubila v zemljo.

Značilno je, da je to igro strele videlo devet ljudi v sobi in sicer gospodar z ženo in sedmimi otroki, a se nobenemu ni pripetilo nič hudega.

Delu Dolenjske je toča vzela ves pridelek

Trebnje, julija

V noči na soboto so bili mnogi dolenski kraji hudo prizadeti od toče. Že površen pregled krajev kaže, da bodo posledice hude. Večini dolenskega prebivalstva v Temenici dolini grozi dobesedno stradanje. Komisije za ocenitev škode so ugotovile, da so bile od toče najhujše prizadete občine Trebnje, Dobrnič, in Vel. Loka, medtem ko je v pasu med Višnjo goro in Novim mestom hujše prizadelo le nekaj vasi. Ostali dolenski kraji tod okoli, ki jih toča ni dosegla, so utrpeli precej škode zaradi viharja, ki je besnel vso noč.

Opustošenje zaradi toče je strahotno. Okleščeni so vinogradi, žito, fižol in turščica. Teh pridelkov letos v prizadetih krajih skoro ne bo.

Kjer pa toče ni bilo, sta silen vihar in nalliv opravila svoje delo. V vinogradih je zaradi burje odpadlo mnogo grozdja, tako da ne bo mnogo pridelka. Žita so poležana in bodo namesto srpov ob žetvi predčasno zapelle kose. Ljudje bodo poležano žito delno pokosili že zdaj in bodo opravili čimprej setev ajde. Drugod je spet voda ugonobila rast, saj so nekateri deli obdelane zemlje ob Temenici pod vodo. Veliko škodo je vihar napravil na zgradbah. Metal je opeko s streh in odnašal slamo. Vihar je bil tako močan, da je podiral drevje.

Tako preživlja naš kmet, prizadet letos od tolikih vremenskih nezd, spet hudo gospodarsko stisko, katere obupne posledice prehajajo tudi na druge sloje, tako da lahko govorimo o stiski vsega dolenskega prebivalstva. Pomoč je nujno potrebna.

Tudi Belo krajino je obiskala huda ura

Metlika, julija.

Belo krajino je zadela nesreča, ki navdaja s skrbjo vse prebivalstvo. Že tako je letina slabo kazala. Vinogradi, ki so glavni vir dohodkov v teh krajih, so letos zelo slabo obetali. Sadja, ki ga je bilo lani na pretek, letos skoro ne bo. Edini pridelek, ki letos obeta, je krompir.

V soboto zjutraj pa je prišla še toča, ki je v krajih ob meji banovine Hrvatske ugonobila najmanj polovico trsja. Zadeja je zlasti bivšo občino Drašiče, polovico bivše občine Božakova, precej žužemberške krajine in skoro vso vivedinsko občino. Toča je bila debela kakor golobja jajca in je oklestila zlasti trsje. Poleg tega bo treba še enkrat vse trsje škropiti, kar bo kmetom, ki so že tako po večini siromašni, nakopalo nove izdatke. Tudi žito je močno prizadeto, zlasti pšenica, ki je bila tik pred žetvijo.

Tako zadevajo Belo krajino vsako leto hudi udarci. Že tri leta je bila močna suša, letos pa je takšno čudno vreme, da bo uničilo skoro vse pridelke. Kmet gleda z obupom, kako mu prirodne sile uničujejo delo rok. Upa pa vsaj, da bodo davčna oblastva upštevala vse tegobe, ki ga tarejo.

iz Prekmurja

Smrt priljubljenega Prekmurca. V Rogoševcih je umrl v starosti 71 let dolgoletni tamonjši občinski tajnik g. Ivan Markoč. Pri vseh občinah je užival velik ugled in je bil splošno priljubljen svetovalec ubožnega kmečkega ljudstva. Pokopali so ga ob veliki udeležbi prebivalstva. Blag mu spomin!

Obisk kalvinskega škofa. V Motvarjavih se je mudil kalvinski škof g. Šandor Agošton iz Feketića. Pregledal je delovanje tamkajšne cerkvene občine.

Murska Sobota dobi novo šolo. Murskosoboško prebivalstvo se že dolgo bori za novo ljudskošolsko poslopje, ker je zdajšnja stavba dosti premajhna. Banska uprava je že odobrila načrte za novo stavbo.

Zitna letina v Prekmurju bo nekoliko slabša kakor lani. Prekmurska ravnina je po večini posejana z žitom. Zitni pridelek povprečno ne bo dosti slabši ko lansko leto. Le rž bo v nekaterih krajih slabša, odnosno bo pridelek manjši, ker je zelo redka. Enako ostali poljski pridelki razmerno dobro kažejo. Precejšne padavine v letošnjem letu so bile v korist prekmurski zemlji. Sadno drevje, ki je pomladi zelo lepo cvetelo, pa ne bo rodilo obilo sadja, ker je deževno vreme ugonobilo mnogo cvetja.

Naborniki so se stepili. Pred kratkim so bili v lendavskem okraju nabori. Naborniki so se po končanem naboru po stari navadi napili in stekli. Med bojviteže je spadal tudi Oslaj Jožef iz Filovcev, ki je na poti proti domu začel izzivati Horvata Avgusta. Po kratkem prepiru je Oslaj potegnil nož in zadel Horvatu več nevarnih ran. Le takojšnja zdravniška pomoč in prevoz v bolnišnico sta rešila življenje Horvatu.

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Krompirjeva kaša. V slani vodi skuha olupljen in na četrtine zrezan krompir. Ko je krompir mehak, odlij vodo, katere pa ne zlij proč, temveč jo porabi za juho. Kuhanemu krompirju pridaš košček sirovega masla in nekaj žlic mleka, nato pa ga zmečkaj s tolkačem in premešaj s kuhalnico v kašo. Kašo zabeli z mastjo, v kateri si oprazila na drobno razrezano čebulo.

Možganja juha. Svinjske možgane očistiš žil in opereš v mlačni vodi. V ponev na mast deni košček razrezane čebule, ščepec kumine in malo zelenega petršilja ter pusti, da zarumeni. Potem pridaš sesekljane očiščene možgane, hitro dušiš in po potrebi priliješ vode. Dodaj eno do dve žlici bledega maslenega podmetka in kuhaj. Preden daš na mizo, zgosti juho z lončkom mleka, v katerem si raztepla rumenjaki. Juho nato dobro zmešaj. K juhi daš rezance ali pa v masti oprazeno razrezano žemljo.

Borovničev kompot pripravite takole: Jagode najprej operite, nato jih stresite na sito, da se voda ocedi. Potem naložite v kozarec po eno vrsto borovnic in nanj potresite sladkorja. Na en kilogram borovnic se da 35 dkg sladkorja. Ko je kozarec poln, ga nekoliko stresite, da se borovnice dobro vležajo. Zdaj postavite kozarec v mlačno vodo, da se steklo počasi ogreje in jagode še bolj susedejo. Dopolnite posodo do vrha, pokrijte in kuhajte 10 minut pri 78 stopinjah Celzija v isti posodi v vodi. Shranite na hladnem prostoru.

Borovničeva marmelada. Dobro prebrane in oprane borovnice se kuhajo v neokrušeni posodi toliko časa, da se zgostijo. Nato se primeša po 30 dkg sladkorja na en kilogram borovnic. Kozarec se napolni in pusti ohladiti, na to pa se preveže in shrani kakor ostale marmelade.

Praktični nasveti

Proti podganam je dobra tale strupena zmes: deset delov starega nastrganega sira, dva dela glicerina, pet delov oglikovokislega barija in en del ječmenove moke zmešaj in narediš iz zmesi majhne kolačke, ki jih posuješ z moko. V bližino nastavljenega strupa moraš na vsak način postaviti krožnik z vodo. — Barij dobiš v lekarni in drogeriji. Pri nastavljanju bodi zelo oprezna, ker je strup nevaren vsem živalim.

Smolo spraviš hitro z rok, če jih nekoliko otreš z mastjo ali sirovim maslom. Petrolej je prav tako dober.

Najboljše so copate iz slame, ker jih zaradi nizke cene lahko večkrat menjaš. Copate, obložene s kožuho, niso zdrave, čeprav so morda zelo tople.

Srbeče ozeblino odstraniš poleti z umivanjem nog v zelo mrzli vodi, pozimi pa, če jih drgneš s snegom.

Ricinovo olje izgubi neprijeten okus, če ga dobro zmešaj z vročo vodo in dodaš malo polodstotnega saharina.

Zlati okvirji se bodo spet svetili, če jih odrgneš z zmesjo jajčnega beljaka in soli. Potem jih krepko otreš z usnjem ali pa mehko krpo.

Če hočeš, da stoli ne bodo delali nadležnega ropota, jim na noge pribij koščke klobučevine.

Če se obleka začne svetiti, jo skrtaj s salmijakovo vodo, položi čez njo sukno in zlikaj do suhega.

Belo železno pločevino najbolje očistiš z nekaj kapljicami olja in drobnim lesnim pepelom.

Lakirano pohištvo odrgni z mehkim suknom, ki si nanj kanila nekaj kapljic petroleja. Tako odpraviš vse madeže.

Črne čipke opereš s špiritom. Če so na njih madeži od tolsche, jih prej odpravi s toplo salmijakovo vodo.

Iz naših delavskih krajev

Hrastnik

Pred kratkim so bili dvakrat zaporedoma po rudarski koloniji vrženi letaki z namenom, da se pred rudarji in pred javnostjo oblatijo obratni zaupniki, zlasti oni, izvoljeni na listi NSZ, da nič ne ukrenejo proti naraščajoči draginji, za lanskoletne reducirance, žrtve božične stavke itd. Očitno se neko dočerkajšnje zavezništvo? V prvih se celo namiguje na nepremišljena dejanja. Vsebinsko je par dni nato še pogrela »Delavska politika«.

Ilegalnih letakov z demagoško vsebino, ki se trosijo po tukajšnjem revirju, smo že itak navajali. Nikakor pa naši marksisti ne morejo preboleti svojega volilnega poraza. Z raznimi frazami prikazujejo svojim oddaljenim sodrugom vzroke poraza, ki pa še zdaleka ne odgovarjajo resnici. Naj se zavija kakor hoče, NSZ je šla na volitve popolnoma samostojno, brez vsakega pismenega ali ustnega dogovora, pa naj bo s komur koli. Dokaz temu je, da je predlagani kompromis od strani podr. Zveze rudarjev bil odklo-njen. Da so dali rudarji pretežno večino glasov listi NSZ, pa že vedo zakaj. Pregovor pravi: »Kdor seje veter, bo žel vihar.« In tako se je zgodilo z onimi, ki so mislili, da imajo za vedno monopol nad rudarskim delavstvom.

Da draginja vedno narašča, to vemo in občutimo vsi. To je pač splošni pojav, ki mu zaupniški aparat ne more do korenin. Pri kontroli cen pride v poštev le občinski protidraginjski odbor, v katerem pa ima podr. Zveze rudarjev svojega delavskega zastopnika.

Reduciranci, žrtve lanskoletne božične stavke, so bili deležni vseh prizadevanj od strani NSZ za ponovno zaposlitev. Le žal, da se v tej smeri ni uspelo. Pripomnimo pa, da ti niso bili nikdar pristaši narodnega delavskega pokreta, temveč ravno nasprotno.

»Narodnim« hočejo naprtiti krivdo, da so odgovorni za vse zlo, ki prihaja nad rudarsko delavstvo po volitvah. Da bi pa obelodanili g. sodrugi življenje v revirju ob času lanskoletne božične stavke, ko se je onemogočal dostop delavoljnim rudarjem na delo, ko se jih je sramotilo in obmetavalo s kamenjem in opeko, o tem so pa gotovi ljudje molčali kot grob. Čemu je sledil nato oblastveni razpust nekega ženskega društva in pod čigavim krovom je društvo vedrilo? Gg. sodrugi! To je material, da ga obelodanite. Za nas bodi dovolj, da vam osvežimo spomin.

Ni čudno, da so si v takšnih razrvanih razmerah, ki so zavladale po revirju, rudarji izvolili nove ljudi, da jih bodo zastopali v njihovih delavskih ustanovah. Sedanji lokalni načelnik obratnih zaupnikov tov. Čater je dal rudarjem samo eno obljubo, na katero je vezan in ki se glasi samo v enem stavku: »O vsem, kar se bo delalo in pokrenilo, vam bom povedal in govoril le čisto resnico.« Dodajamo samo, da si je tov. Čater morda s to obljubo pridobil kritiko v »Del. Politiki«.

Jesenice

V soboto, dne 13. t. m. je postal žrtev zločinske roke naš miroljubni tovariš Pintar Anton. Kaj je vzrok zločinskega napada, bo dognala sodna preiskava.

Pogreb, ki se je vršil v torek popoldne iz bolnišnice Bratovske skladnice na jeseniško pokopališče, je pokazal, kako priljubljen je bil pokojnik pri delavcih. Številno podružnično članstvo ga je spremljalo s praporom na čelu do groba. Bilo je precejšnje število vencev, med njimi tudi venec NSZ.

Tov. Pintar je bil star 38 let, v podjetju KID pa je bil zaposlen že nad 20 let. Vsled vestnosti pri delu je napredoval za prvega delavca. Dolga leta je bil zvest član NSZ in ga bomo težko pogrešali. Vedno je bil nasmehjan in ni poznal otožnosti. Vse članstvo

obžaluje njegovo prezgodnjo smrt in sočustvuje z njegovimi preostalimi, ki jim izrekamo globoko sožalje.

Krajevna bratovska skladnica odreja za mesec julij 1940 sledeči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah, ki velja za vse družinske in zavarovane člane brez razlike na njih bivališče, in sicer: 21.: g. dr. Hafner Jože; 28.: g. dr. Keržan Bartol.

Novo mesto — Prečna

Delavstvo v tovarni opeke »Dolop« v Prečni je skrajno slabo plačano ter so mezde za današnje draginjske razmere skrajno neprimerne. Zastopstvo podružnice je ponovno posredovalo pri podjetju za povišanje urnih mezd, ki bi jih delavstvo v tej tovarni gotovo zaslužilo. Toda vsa pogajanja z zastopnikom podjetja so bila doslej zaman. V ponedeljek je poskušalo delavstvo ponovno s pogajanjmi ter je delodajalec pristal na tako nizke poviške, da jih delavstvo nikakor ni moglo sprejeti in iti na delo. Nekaterim delavcem izpod 18 let je obljubilo podjetje poviška od prejšnjih din 2.75 na din 2.80 na uro, t. j. celih 5 par. Ker delavstvo ni moglo odobriti predlaganih poviškov, je stopilo v stavko. S tem je podružnica izčrpala vsa pravna sredstva, delavstvo pa bo stavkalo toliko časa, dokler podjetje ne ugotovi njihovim upravičenim zahtevam. Računamo na uvidevnost podjetja in oblasti in zato smemo pričakovati ponovnih pogajanj, pri katerih bo mezdno vprašanje vendar enkrat zadovoljivo rešeno.

Hoče pri Mariboru

Delavstvo Jugoslovenske tvornice za impregniranje lesa Guido Rütgers d. d. v Hočah je zopet doseglo lep uspeh. Razen povišanja mezd si je po daljših pogajanjih priborilo kolektivno pogodbo, ki je bila pretekli teden podpisana med obema strankama. S to pogodbo so si delavci zagotovili dosežene mezde in si priborili še nekaj ugodnosti, katere v zakonu niso predvidene. V tej kratki dobi je delavstvo spoznalo, kakšnega pomena je organizacija; saj se uspehi vrstijo drug za drugim. Tovariši, naš trud ni bil zaman, dokazali smo, da smo sposobni si nekaj priboriti in se zato zavedamo svojih moči. Nočemo nasedati osebam, ki veliko obljubljajo, ne naredijo pa ničesar. Kakor dela trgovec ali podjetnik reklamo za svojo robo, tako trosijo nekateri gospodje lističe za propagando neke gotove organizacije. Mi pa ne nasedamo tem reklamnim napisom, ker hočemo samo s pozitivnim delom ustvarjati boljše delovne pogoje našemu delavstvu; zato je razumljivo, da je vse delavstvo v Hočah organizirano v NSZ.

Gospodarska slika

Obrt in industrija imata pri nas že staro izročilo. Novodobna prometna in zlasti tehnična sredstva so povzročila sredi preteklega stoletja v obrtu in industriji hudo krizo in izginila so vsa stara podjetja. Proti koncu 19. stoletja sta se pa začela obrt in industrija zopet oživljati, a po vojni sta naravnost razcveteli. Gospodarska kriza pred 10 leti je zavrla prenagli razvoj in vendar ima ravno Slovenija zaradi obilice lesa, premoga, vodnih sil, kvalificiranega delavstva in razmeroma dobrih prometnih zvez izmed vseh pokrajin v državi največ pogojev za razvoj industrije in obrti.

Od rudarskih panog so za Slovenijo najvažnejša bogata ležišča premoga. V naših premogovnikih so nakopali leta 1912 1.4 milijona ton premoga, leta 1929 celo 2.3 milijona ton, a leta 1937 zaradi zmanjšanja porabe zopet samo 1.5 milijona ton. Največ rudarjev je bilo zaposlenih leta 1924, in sicer

12.800. Od tedaj pa je njihovo število zaradi racionalizacije obratov in zmanjšanja porabe padlo na 7.350. Skoraj polovico premogovne proizvodnje porabi Slovenija sama, ostanek druge banovine, a v Italijo gre v normalnih časih letno kakih 10.000 ton premoga.

Vrednost vsega slovenskega rudarstva znaša letno povprečno 265.000.000 din in ima pri sedanji proizvodnji Slovenija premoga še za okroglo 300 let. Pred svetovno vojno so bili vsi rudniki v rokah tujega kapitala, a tudi poizkus nacionalizacije se po naši krivdi ni tako posrečil, kakor smo vsi pričakovali.

Razpust zbornice

Minister za socialno politiko in narodno zdravje dr. Budisavljevič je razpustil dosedanje upravo Delavske zbornice v Sarajevu in imenoval komisarja. Sarajevska Delavska zbornica je bila zadnja in edina zbornica, ki je bila še v rokah socialistov. Zdaj ima vse zbornice v posesti izključno le Jugoras, oziroma Hrvatska delavska zveza. Sarajevska Delavska zbornica je bila do zadnjega edina, ki je ugovarjala likvidaciji Suzorja in zahtevala, da se pred likvidacijo vpraša vse legalne strokovne organizacije delavcev in nameščencev za mišljenje.

Indeks cen

Po sporočilu Delavske zbornice je znašal indeks cen Narodne banke za cene na malc v Ljubljani: septembra 1939 87.9; marca 1940 108.4 (podražitev napram IX. 1939 — 23.3%); aprila 1940 110.3 (podražitev napram IX. 1939 — 25.5%); maja 1940 112.7 (podražitev napram IX. 1939 — 28.2%); junija 1940 116.2 (podražitev napram IX. 1939 — 32.2%).

Ker je indeks cen Narodne banke za cene na malo v Ljubljani napram indeksu za marec narasel za 7.8 točke ali za 6.71%, je podan predpogoj za pogajanja za prilagoditev plač rudarjev TPD porastu draginje.

Zadevno posvetovanje se bo vršilo v sejni sobi Delavske zbornice v petek, dne 19. julija. O uspehih razgovorov bomo poročali.

Vojaška podpora

»Službeni list« dravske banovine, kos 80., št. 494 z dne 7. oktobra 1939 je priobčil uredbo o podpori rodbinam oseb poklicanih v vojaško službo. Prošnje za te podpore se oddajajo v občini, kjer prosilec prebiva. Za osebe vojaških odpoklicancev je važno, da vedo, komu prav za prav podpora pripada. V prvi vrsti pripada podpora ženi hranilnica, poklicanega v vojaško službo; če te ni, potomcu hranilca (otroci); ako teh ni, očetu in materi; če teh ni, izjemoma kakemu drugemu rodbinskemu članu (dedu, babici, bratu, sestri in drugim osebam), ki jih je hranilec vzdrževal.

Podpora se more zahtevati le, ako so osebe, ki jih je hranilec vzdrževal, ostale brez nučnih sredstev za preživljanje. Prejemati se more podpora samo toliko časa, dokler je rodbina v stiski, a najdalje do odpusta hranilca iz vojaške službe. Višina podpore se določa po dejanskem bivališču podpiranca in znaša dnevno po din 8.— v Ljubljani za odraslo osebo, odn. po din 3.— za vsakega otroka pod 16. leti. Podpora začne teči od dneva vložitve prošnje, izjemoma se sme podeliti ob veliki stiski od dneva vpoklica v vojaško službo. Prošnje, potrdila in priloge so proste vseh taks. Prejemki po tej uredbi so oproščeni izvršbe in se ne morejo zastavljati.

SOLE NE BO

Katehet (v šoli): »Kako bo na sodni dan?«
Jakec: »Prav veselo, gospod katehet!«
Katehet (začuden): Zakaj pa?
Jakec: »Ker ves dan ne bo šole.«

NE VIDI

A: »Kakšno je danes vreme?«
B: »Poglej skozi okno!«
A: »Ne vidim, ker je zunaj tako gosta megla.«

O delitvi Osrednjega urada za zavarovanje delavcev

O tem problemu pišejo nekateri listi sovravno, zelo nestrpno in zajedljivo. Nobene prilike ne opuste, da se ne bi zaleteli v sedanjí Osrednji urad za zavarovanje delavcev. S slastjo in s strastjo se delajo, kot da bi želeli čimprej z granatami razgnati to vsedržavno in vsem delavcem skupno zaščitno ustanovo. Pri tem pa opazamo zanimivo dejstvo, da vprašanje reorganizacije tega urada ne gre naprej, čeprav imajo zagovorniki delitve SUZOR-a vso besedo in vso moč. Položaj je postal nevzdržen, ker v tej negotovosti mnogi delavsko zavarovanje izkoriščajo in ustvarjajo take razmere, ki bodo delavcem neizmerno škodovale, škodovala pa zlasti onim pokrajinam, ki z delavskim denarjem gospodarijo skrbno in štedljivo. Nas to zajedavo in demagoško pisarenje o SUZOR-u boli radi tega, ker je usoda tega zavoda ozko povezana z koristmi zavarovanih delavcev in nameščenecv tudi v Sloveniji in ker vemo, da se bomo z nameravanim razbitjem SUZOR-a približali takim krizam, v katerih živi pri nas rudarsko zavarovanje. Poudarjamo, da je

pri nas 100.000 zavarovancev, ki po izjavah razbijačev tvorijo zadosti veliko skupnost za samostojno pok. zavarovanje. Pri tem pa nihče ne pomisli, da je ta skupnost gospodarsko zelo slabotna, saj povprečna zavarovana mezdaznaša le din 24.— Največji del zavarovancev odpade na služkinje z zelo nizko zavarovano mezdo, ogromen odstotek zavarovancev tvorijo vajenci in druge slabo plačane osebe. Starostna struktura naših zavarovancev je neugodna, ker so v zavarovanju ostale radi neurejene starostne preskrbe mnoge osebe z visokimi leti starosti. Zalibog je odgovornost takozvanih odgovornih ljudi zelo problematična in papirnata; če bi se mogel doseči za te »reformatore« zapor za kaznilničnimi zidovi, bi o reformi delavskega zavarovanja previdnejše govorili in izražali drugačne težnje. Tako pa za slabe posledice nameravanih reform konec koncev nihče ne bo odgovoren. V tem leži usodna žalost naših gospodarsko-socialnih hotenj, in naših načrtov za razne gospodarske in socialne reforme.

Za zboljšanje pokojninskega zavarovanja nameščenecv

Preteklo nedeljo se je vršil občni zbor ljubljanskega Pokojninskega zavoda pri katerem so za pokojnino zavarovani zasebni nameščenecv, trgovski pomočniki in strojniki. Na tem občnem zboru je bila spredjeta resolucija, ki vsebuje zahteve zavarovancev glede zboljšanja zavarovanja. V resoluciji je poudarjeno, da se mora starostna meja za zavarovanje znižati na 60 let, službena doba pa na 35 let od sedanjih 40 let, za zavarovanke pa na 55 let, službena doba pa na 30 let. Vsaka vdova naj dobi pokojnino v izmeri 60 odst. možne pokojnine. Vdova naj uživa pokojnino tudi v slučaju možitve z osebo staro preko 50 let. Otroške rente je podaljšati do 21 leta starosti, v slučaju študija pa do 24 leta. Te zahteve nameščenecv so nedvomno zelo utemeljene, čeprav je premija v pok. zavarovanju dosegla že 12 odst. Delavci hočejo z vsemi sredstvi ta stremeljenja nameščenecv podpreti v zavesti, da bodo tudi nameščenecv imeli za delavsko pok. zavarovanje potrebnih pokojnin.

razumevanje in bodo zavarovancem nudili primerno moralno pomoč. Delavci vedo, da dobro pok. zavarovanje, ki nudi primerno visoke pokojnine, zahteva veliko rizikovo skupnost, v manjši rizikovi skupnosti pa visoke zavarovalne premije, ki obremenjujejo že itak nizko zavarovancevo plačo. Delavci vemo, da je naš interes v veliki rizikovi skupnosti, ker moramo vztrajati na tem, da z nizkimi premijami dosežemo primerno dobro zavarovanje. Nedvomno bodo tudi zasebni nameščenecv morali premišljevatí o regulaciji premij, ki naj krijejo nove izdatke, ki jih povzroča realizacija njihovih zahtev. Reformatorki delavskega zavarovanja trdijo, da pok. zavarovanje nameščenecv na ozkem ozemlju in z malo skupnostjo zavarovancev dobro vrši svoje poslanstvo. Trdimo, da delavskega zavarovanja z nameščenskimi zavarovanjem ni primerjati, ker mi ne prenesemo tako visokih premij, upravičeni pa smo do socialno zadostimeli za delavsko pok. zavarovanje potrebnih pokojnin.

RADIO

Ljubljana

Nedelja, 21. julija: 8: Jutrní pozdrav. — 8.15: Citraški ducti (Mezgotits, Hebein). — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Orgelski koncert (plošče). — 9.45: Verski govor (ravnatelj Jože Jagodic). — 10: Prenos cerkvene glasbe iz stolnice. — 11: Prenos promenadnega koncerta vojaške godbe iz Zvezde. — 12.30: Objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Pevski zbor »Slavec«. — 14: Za kratek čas (plošče). — 17: Kmetijska ura: Zavarovanje živine (dr. Pergar Franc) Tržna poročila. — 17.30: Narodne pesmi: Kvartet sester Stritarjevih s spremljevanjem harmonike (Stanko) vmes plošče. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Naše obrtništvo (arh. Ante Lorencin iz Beograda). — 19.40: Objave. — 20: Nekaj okroglih (plošče). — 20.30: Ruski sekstet, vmes solo (Polajnarjeva). — 21.30: Operne fantazije (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Orglice in harmonika.

Ponedeljek, 22. julija: 7: Jutrní pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Opretni venčki (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Magistrov trio. — 14: Poročila. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Kreditiranje naše industrije v vojni in miru (dr. Leon Jerovec iz Beograda). — 19.40: Objave. — 20.10: Ljudsko zdravje v Sloveniji in nalezljive bolezni (dr. Ivo Pirc). — 20.30: Oktet fantovskega odseka Rokodelskega doma. — 21.15: Bolgarska klavirska glasba (prof. Škerjanc). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Veselo rajanje (plošče).

Torek, 23. julija: 7: Jutrní pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Valčkovi kralji (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Ruske narodne bo pel Faganeli Anton (pri klavirju Franc Venturini). — 14: Poročila. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Kolede, Dole in Križari — narodni običaji slavonske Posavine, II. del. — 19.40: Objave. — 20: Gospodarski pregled (Drago Potočnik). — 20.10: Psihološka dinamika mas (dr. Emil Hrovat). — 20.30: Violinski koncert Fanike

Brandl-Jevdjenijeve (pri klavirju prof. Lipovšek). — 21.15: Koncertni plesi (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Dve harmoniki (Emil in Janez Malgaj).

Sreda, 24. julija: 7: Jutrní pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Koračnica (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Pesnice za ples (Jožek in Ježek). — 14: Poročila. — 18.30: Mladinska ura: Slovenski literarni zemljevid VII: Štajerska (prof. France Vodnik). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Prva kulturna država na našem morju (Viktor Pirnat iz Ljubljane). — 19.40: Objave. — 20.10: Naši izseljenci (Milko Pirih). — 20.30: Koncert vojaške godbe. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za oddih (plošče).

Četrtek, 25. julija: 7: Jutrní pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Baletna glasba (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Kmečki trio. — 14: Poročila. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Predavanje ministrstva za telesno vzgojo. — 19.40: Objave. — 20: Deset minut zabave. — 20.10: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). — 20.30: Tamburaški orkester (Karmelj). — 21.15: Reproduciran koncert simfonične glasbe. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Samospevi (Štefka Korenčanova) ob spremljevanju citer (Vilko Skok).

Petek, 26. julija: 7: Jutrní pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Iz naših krajev in gajev (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Šramel Štirje fantje. — 14: Poročila. — 14.10: Turistični pregled Tujskoprometne zveze. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Agrarna reforma na Hrvatskem (dr. Nikola Lalič iz Zagreba). — 19.40: Objave. — 20: Za planince. — 20.10: Gospodinjstva posvetovalnica (Helena Kelharjeva). — 20.30: Pevski koncert Pavle Lovšetove (pri klavirju prof. Lipovšek). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Koncert na lutnji (Stanko Prek).

Sobota, 27. julija: 7: Jutrní pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Druga za drugo plošče hitijo. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Druga za drugo plošče hitijo. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura (vodila bo Mileva Boltarjeva). — 17.30: Drobiž za drobiž (plošče). — 18: Klavirska harmonika (Jože Povše). — 18.40: Pogovori s poslušalci. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: dr. Draža Pavlovič — ob 20letnici smrti (Živorad Jovanović iz Beograda). — 19.40: Objave. — 20: Zunanjepolitični pregled (dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: Smo skuhalí dovtipov zmes, natresli pesmi, godbe vmes Pisan večer Izvajali bodo člani radijske igralske družine. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Melody-jazz.

Nabiranje malin nudi lep zaslužek

Pred leti so bile maline pri nas le malo upoštevane. Povpraševali so po njih le redki zasebniki, ki so jih vkuhavali za lastno rabo. Tako so vsako leto ostale v gozdovih velike množine malin brez koristi. V zadnjih letih pa se je tudi v tem pogledu obrnilo na boljše. Naše slovenske maline, ki jih je mnogo po vseh naših gozdovih, so dobile sloves in se izvažajo vsako leto v velikih množinah.

Z nabiranjem malin zaslužijo ljudje prav čedne vsote. Na Dolenjskem imajo obilo malin Gorjanci in še več kočevski gozdovi. Pa tudi vsa ostala Slovenija, kjer so gozdovi, ni brez malin. Marsikje po Notranjskem, Gorenjskem in Štajerskem je obilo tega sladkega sadu.